

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA: 6 PEZETA

D R O G A

Euskal Erriaren ondoan bai Frantzian eta bai Espainian, asko ari da zabaltzen

Drogak gaurko munduan, batez ere gazteen artean, sortu duen korapilloa, ez da nolanahikoa. Urrutiago joan gabe, Euskal Erriko mugetan bertan asko izan dira zigortuak drogazale edo droga-saltzaille zirelako. Frantziako telebistan joan dan udan Olievenstein sendagilleak argi asko itzegin zuen, Frantzian orain bertan, drogazaleen prolema gogorra zela adieraziz. Olievenstein jauna Paris aldeko sikiatra gazte eta jakintsua da eta telebistaren bidez jendea erne jarri nahi izan zuen drogaren arazoari buruz. Gure artean oraindik ain zabaldua ez izan arren, drogaren kalteez zer edo zer esatea ondo deritzagu, geu ere ez gaude lo egoteko gazteen ohitura eta bizieraz eta.

Gaurko egunean drogari buruz asko itzegiten da: irratietan, aldizkarietan... Eta gurasoak beldur dira, oso maiz esaten baitiete, gazte jendeak gero eta gehiago erabiltzen dituztela "atxis", "marijuana", "anfetaminak", "eroina", "L.S.D." direlakoak. Zer neurritan erabiltzen ote dituzte?

Ez daukagu oraindik uskal Erriko datorik eta Frantziakoez baliatuko gera oraingoz. Begira: 1966 urtean, milla eta bostehun fran-

tsesek artzen zuten droga indizio bidez. Millak, eroina erabiltzen zuten. Gaur berriz, ofizialki, ogeita hamar milla frantses dira ala ohitutakoak. Au da, zenbaki ori motz gelditzen da.

Frantses auen adiña, amasei urtetatik ogeita bostekoa da. Gizarte mailla guztietan sortzen dira, bai aberatsetan, bai estudiantetean, bai langilleen artean ere. Baiña batez ere uri aundietan bizi diran ikasleak, batxiller-ikasleak dira gehien erortzen direnak drogapean. Esan ditek Frantziako ikasle gazte aueatik, chuneko 20, drogazale, batez ere atxis-zale direla.

Asieran, atxis au da gehien erabiltzen dena, erretzen dena; baiñan okerrago dana, atsekin asi eta gero askok eroinara jotzen du. Ospitaletan zaintzen direnen artean, gehien gehienak eroina-zaleak izaten dira, kalte aundia egiten baitu droga honek.

Noiz esan ote ditek pertsona bat "drogatua" dagoela edo toxikomano dela?

Olievenstein jaunak dionez, toxikomanoa, droga batekin asi eta egunero edo ia egunero artzen du beste gogorrako batera pasa eta ena da. Atxis bera, sendagillearen

iritiz, ez da pozo bat, baiña oso kaltegarria bai. Zergatik? Asi gaitzen atxis-aren salerosketatik. Droga hau erosterakoan, nahi eta nahi ez, beste drogarekin armanetan jarri behar izaten du erosi nahi duenak.

Eta atxis-saltzailleak ez du etsiko beste droga gogorren bat saldu arte. Or dago benetako arriskua: bide ortan jarriz gero, ez dago, gehienetan, atzera egiterik eta us-tegabean, eromena edo eriotza ekar dezaketean drogazale bihurtzen dira. Kinka latza, borondate aundiegia ez duen gaztearentzat.

Atxis, irurogeita hamar bat eratarazaltzen da plazara eta esandakoak esan, Pakistan aldeko atxisak opioa dauka eta oso gogorra da. Opioa arrisku aundiko droga da; eroina, opiotik sortzen da.

Bestalde, atxis erretzea legez kanpo ibiltzea da eta atxis erretzera biltzen dan taldeak gizar-tearen legeak zapaltzen ditu eta gizartea bera arriskuan jartzen. Sortaldeko zibilizazioak, opioak galdu zituen.

Atxis erretzeak ihes egitera bultzatzen du, gizartea ahaztutzea, alferkerira... asieran eta gero etxe-

tik ihes egitera, pop-jaietara, eta norberaren buru-erailtzera.

Hau guztia ez al da zibilizazio-kinka bat? Gazte hauek babesik gabe arkitzen dira, gerorako ezer onik ez dute itxaro, titulo batek ezer gutxi balio duela ba dakite... eta zertarako nekatu? Gazteen kezka hauek guraso eta pertsona elduok onar bagenitu...

Droga-saltzailleek ondo ezagutzen dituzte borondate gutxiko gazteak eta horietatik ateratzen dute probetxurik. Triste bizi diran gazteak, bakardadean arkitzen direnak, konplejoz beterik dabilzanak erraz erortzen dira drogazaleen eskutetan. Ain urre jartzen die drogak berak ezin lortu duten zoriona!

Gazteentzat zoromena eta eriotza itz utsak dira eta ez diete beldurrik. Horiek ez dakite zer dan alienazioa, zer dan betiko morrontza, eta bestalde, ain gertu jartzen diete atsegiña!

Besterik ere ba da, askotan. Gurasoek gazte bati, indezioa artzen badu ilko dala esan diote. Seme horrek ondo daki indezioak ez duela iltzen, probatua baitu... Eta ez die jaramonik egiten aurrera ere. Baiña eroinarekin ez dago kontu

onik. Eroinazaleak aukera gogorra egin du: zoromena, morrontza eta ziur asko, eriotza. Obe da egia esatea eta droga bakoitzaren kalteak bereiztea.

Zergatik da ain kaltegarri eroina? Asiz gero ezin utzi delako. Ohitura artzen du gorputzak eta ez dago uzterik. Tratamentu gogorra eginaz ere, ehunetik hamar edo amabostek bakarrik lortzen du uztea.

Anfetaminak berriz, buru-muine-ra jotzen du eta eriotza dakar. Arriskua askoz ere aundiagoa da droga hauekin.

Eta zer egin dezake guraso batek drogazale diren bere seme-alabekin? Batez ere entzun, aspertu gabe entzun. Lehenbiziko gauza ez dedilla izan zigorra; elkarrizketa sortu eta benetako prolema astunei jaramon egin, ez illeen neurriari, esate baterako... Eta sermoi gutxi. Drogak nolabaiteko zoriona, atsegiña ekartzen dutela, aitortu beharra dago. Baiñan elkarrrekin aztertut, zergatik dabillen gazte hori zorion horren billa. Arrazoi aundiena hau da: Droga aukeratzean, eromena aukeratzen da.

OLALDE

NON ZER

- EUSKAL MITOLOGIA
Haranburu-Altuna ... 3 garrenean
- EZ DITZAGUN ZAPUZTU GAZTEAK
Arostegi ... 3 garrenean
- LANTEGITIK
Ugalde ... 4 garrenean
- ZENBAT GARA
Amatiño ... 4 garrenean
- EUSKAL LITERATURA ETA
SOZIOLOGIA (1)
Azurmendi ... 6 garrenean

BERTSO BERRIAK NERE BORDATXOTIK

ARTETXE JOAN ZAIGU

— 1 —

Ordua ez jakin, eguna ere ez, bizia ain da laburra, ustegabeen etortzen zaigu guri eriotz lapurra. Aspaldi ontan gaixo zebillen Artetxe-n biotz xamurra, bertso batzuekin eman nai diot neronen azken agurra.

— 2 —

Joxe Artetxe idazle ona gure artetik juan da, bere biotzak aspaldi ontan asko supritzen zuan da. Amaika aldiz entzuna nago, lagun aundia nuan da: zergatik gabiltz beti burrukan danok anaiak izan da?

— 3 —

Naspillatuta daude mendiak, naspillatuta kaleak, bolara ontan larri gabiltza geran euskaldun aleak. Euskerarentzat nai baditugu guziok egun obeak, lenengo beintzat izan gaitezen benetan pakezaleak.

— 4 —

Egiak dira, dudarik gabe, Joxe, zuk esandakua, lengoak-lengo, naiko komeri ba-du gure sorlekuak. Pena da baiña aitortu bear euskaldun biotzekuak, batasunaren itz ederrakin oker jo digu kukuak.

— 5 —

Ordua da-ta, danok makurtu ditzagun geure buruak, ez gaitezela izan egoskor, setoso eta arruak. Garaia degu guk aztertzeiko ondo geronen barruak, ta anaiari ez botatzeko gureak diran erruak.

— 6 —

Ez dezagula aurrera segi begi-belarririk itxita, euskaldun onak batu gaitezen umekeriak utzita. Gure etsaiak tartean dabilz gu burrukan ikusita, euskera nundik galduko duten arkume larruz jantzita

— 7 —

Ni gogor samar ari naiz baiña esan bearra zeguan, gu gabiltzala emen txakurra eta katuen moduan; euskera maite degunok zertan bide batetik ez juan? bestela ia azken arnasa segitun ematen duan.

— 8 —

Zorioneko batasun ori egin dedilla ementxe, iñoi bada-ta, premi ederra daukagulako oraintxe. Zeru goietan aurkitzen zeran nere lagun on Artetxe, larrialditan lagun iguzu Santu batek bezelaxe.

— 9 —

Garbi ikusten da pakezalea ziñala zure lanetan, pakea beti goraltzen zenden zure liburu danetan. Millaka lagun San Inazio-n giñan elizkizunetan, or ikusi zan zure erriak maite zindula benetan.

— 10 —

Joxe Artetxe, zu egin zera betikotasunan jabe, baiña zurea ez da irixten lurrean supritu gabe; lur triste ontan, ondo dakizu, gizonok biurri gaude, erregru zazu oraindik emen gelditu geranon alde.

Manuel Matxain
Aiete

Sega-jokoak jende asko eskatzen du.

Erakusle, arraitzaille, belar-biltzaille, pixatzaille, juez etabar.

Sega-jokoa zikiña da berez, aibat gizonen premiz izaten dalarik. Gipuzkoa-ko Federazioa osatzen duen gizonak koketzeraino eginak daude sega-jokoarekin. Beste edozein euskal jokotan ezertxoren okerrik ez da izaten. Nai bezelaxe egiten dituzte aietako lanak.

Segalariak diran bakoitzean, orde, zenbat burukomin!

— oOo —

Naigabez eta disgustuz gainezka etxeratzen dira sega-jokoa dan bakoitzean. Ixkanbillak eta itxilluak izaten baitira aldi bakoitzean, auzatik edo oriatik.

Joan dan igandean etziran jokatatu Ernani-n Garaiar eta "Irun-ixiberri". Mutillak jokatzeo amorratzen zeuden. Federazioa izan zan nai etzuen. Aurreko segalari txapelketan Federazioko gizonak berak biurritu baiziran alkarren artean. Batzuk ontzat eman zutena besteak txartzat juzkatu.

— oOo —

Lengo oiturrara joan ezker, naspilla izatea ez da arritzeko.

Len segalariak pixu billa joaten baiziran. Ondo edo gaizki ebaki, kiloak bear ziran. Pixuak zuen inportantzi guzia.

Orain besterik da. Gaurko araudi edo erreglamentu berriak belarra ondolik txukun eta garbi ebatea eskatzen du.

Izendatutako sailak azkarren botatzen dituen nagusi, baiña Jau-nak nai duen bezela lana eginda: garbitasun osoan.

Ez dago pixu ta pixatzaille berriak.

— oOo —

Erreglamentu berria eskuetan duela, Federazioak ez dauka zertan kezkatutik. Jokoa egiten dutenak edo sariketa batean parte artzera dijozenak, ezagutzen dute dalako erreglamentua. Beteko dutela agintzen dute; konforme dautela ango aginduak betetzeko.

Au onela izanik, jokalariai urretik zaitzea da Federazioko gizonen egitekoa: erreglamentuak diona egitera segalariak beartzea.

— oOo —

Norbaitek ez duela esanik egin nai?

Ez dala legean jokatzen ari? Baztertu, legez kanpora utzi; galtzaille deklaratu.

Narraskeri danak erabat galera-zi. Erreglamentuko eskariei beste ezertxori ez begiratu.

Berealaxe zuzenduko lirake oker danak. Legea betetzera beartu ezker, jai leukateke legez kanpora ibilizale diranak. Bein egingo luteke, apika, baiña ez bigarren al-diz.

Sari ona, zuzen dabilenari; zigorra, okertzen danari.

— oOo —

Pixu billa dijoazen segalariak etzazkit gustatzen.

An ebaki ta emen utzi, negar-garri uzten dute belar sailla.

Eskubarezaleak egiten dituztenak berriz...

Balio duena pixua dalarik, belar-rarekin batera al danik lurrik geien arrotu. Dana bildu, dana pillatu. Kiloak bear dira, kiloak agin-

tzen dute, kiloak jokoa irabazten.

Begira ezin egon askotan. Narraskeri negargarria: zikinker bat, garbi esanda.

— oOo —

Bidegabekeri oiek guziak bein da betiko aztuak lirake, erreglamentu berriarengana makurtuaz; ark agintzen duena beteaz.

Federazioren eginkizuna: segalariak erreglamentua errespetatze-ra beartzea. Oso-osoan beartu ere. Ez zati bat eta bi, zati dan danak baizik. Legez kanpora dabilena galtzaille izan dedilla. Periodikoe-tan azaldu dedilla pekatariaren izena.

Ikusiko zenduteke naspillak nola bukatuko liraken. Segajoko bat kontrolatzea, artaraka, bi korrikalari kontrolatzea bezin erreza izan-go litzake.

Goizetik euria zalarik, asko atzeratu zuen jendea.

Alare, askotxok artu zuten Iturriotz-erako bidea. Ango berriak jakin nituen nik ere, Federazioko jaun Artola-ren bidez.

"Arria-k" menderatu zuen Urrez-tilla.

Eun minutuko denboran "Arria-k" ebakitako belarrak: 4.861 kilo.

Denbora berean Urrez-tilla-k ebakitakoak: 4.715 kilo.

Ateratako alde: 146 kilo.

— oOo —

Jendetza ikaragarria Azkoiti-ko probalekuan.

Aditzera emanda zegoen bezela, Ordizia-ko "Argoin-en" idiparea jokatatu zan "Urtain-en" idiparearen aurka.

Biak, zein baiña zein obeak. Bat tek bear zuen, eta... "Urtain-en" parean galtzaille. Ez ordea lanik egin etzuelako, edo portatu etzala-lako, bestea geiago zalako baizik.

— oOo —

Azkoiti-ko arria aundia arrastatu zuten.

Pixua: 2.831 kilo.

Oso bakan gertatzen dana gertatu zan; mirari bat bezelatsu.

"Argoian-en" eta "Urtain-en" idipareak pixuratu ziranen libra erdi baten alderik etzuten izan; biak berdin berdin.

Pare bakoitzaren pixua: 1.240 kilo.

Arri gañean ere karga berdiña

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

EIBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Glascola
Berela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isael
Simon
Amana
Urul
Urizar
Siglo XX

artu zuten: 210 kilo, parebakoi-tzak.

— oOo —

Itzai bentaja zeukan emana "Urtain-ek" "Argoin-i".

"Urtain-en" itzaiak: "Markina-ko Leola" ta Idurre.

"Argoin-en" itzaiak: Aia-ko "Ize-ta", Arrua-ko "Potxolo" ta Itziar-ko "Endañeta".

"Leon-Castillo" dirua aidera bo-ta, ta "Urtain-ek" asmatu.

Alare, lanean lenengo astea erabaki zuen.

— oOo —

Ogeitabi korredore kontatu ni-tuen plazan.

Amar eta amaika plaza egin eze-tzean ziran asierako trabesak.

Izan ere, 2.831 kilo arriaren pi-xua, ta gaitetik beste 210 kilo ar-tu, 3.041 kilo dira guzira jota. Ez da txantxa!

"Urtain-en" parearen emankizu-na ogeitamar minutuan: 14 plaza juxtuak. Txalo beroak entzun zi-ran.

Ondo, oso ondo egindako lana. Idi bizi ta tirakalari amorratuak. Erruz gustatu jendeari.

— oOo —

"Argoin-en" parearen txanda iri-txi zanean, "ondu baletz", otsegi-ten zuten korredoreak.

Asiera arrigarria: iru minutuan iru plaza estali zituzten, alajaiña!

Oker aundia bear zuten galtze-ko. Idi trebeak batetik, eta itzai bat geiago bestetik.

Badaezpada ere "Endañeta" ja-rri bultzakalari, erdi erdian. Bera da idi baten pare. Zer dira gizon onen indarrak!

— oOo —

Mendeko lana izan zan "Argoin-en" parearentzat.

Kontrarioak ogeitamar minutuan egin zuten lana, pare onek emere-tzi minutu ta ogei segundoan on-du zuten. Amar minutu ta geiago sobratu.

Ba-zan antxe zoriondu bearra! Ango zoramena!

Alai jende guzia. Proba bikai-ña, proba ikusgarria. Iñori etzi-tzaion damutu ikustera joana.

— oOo —

Federazioko gizona: Artola jau-na.

Plazako jueza: "Gaintza" jauna. Dana zuzen, dana legean. Iñork etzuen ezertan txixtarik atera.

Geiago danari burua makurtu bear. Etzegen beste egitekorik.

Itzai baten bentaja, bentaja aun-dia dala ikusi gendun Azkoiti-n.

Berdiñean izanda ere ez jakin zer gerta ziteken.

Arriaren atzetik "Endañeta" bat jarrita berriz, ez dago zer esanik.

Irurogei ta irurogeitamar plaza estaltzen diranean, idiparea "pasa-doblean" bezin erreze dabilenear, demak ez du grazirik. Pixu puska bat bear da, zalitasuna bear da, begira dagonak gozatuko badu.

Ontatik izan zan naikoa Azkoiti-n.

Barani

Inmobiliaria

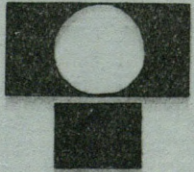
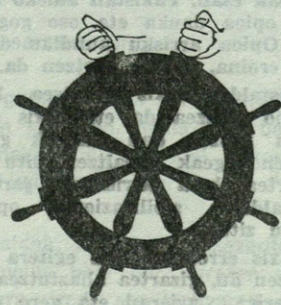
Tolaretxipi

- Etxe bizitza salerosketa eta alkileria
- Prestamenak
- Hipotekak
- Ezeren konpromisorik gabe argitasunik ema-teko prest gauzak

San Martín, 25

Urrutizkiña: 41 95 06

— DONOSTIA —

**INDUSTRIAS
TAJA, S.C.I.**

— Moldegintza

— Beroa onartu lezaken plastiko-lana

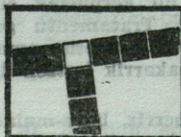
Aranguren Ind. Auzoan Urrut.: 356940-41-42
OIARTZUN (Gipuzkoa)

AATE OPARIK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
Urrutizkiña: 425700

DONOSTI

TEODORO AGUIRRE
SISTEMAS OFICINA

ZURE LANDOLA ETA OFIZINAK ANTOLATZEN LAGUNTZEKO

PREST GAUKAZU

Avda. Sancho el Sabio, 6

Urrut.: 415128-429152

— DONOSTIA —

Langile bai, baina nor?

Askori emen egindako galdera, sentidurik gabea irudituko zaie, eta ez dute arrazoi faltarik. Izan ere, xehetasunetan murgildu gabe, langile, produzio ondasunen jabe ez den lan-egilea dela esan genezake. Beraz, lehen egindako galderari bat batean erantzun diogu.

Dirudenez, ordea, emen esandakorik sarritan ez da gertatzen, ondasunen jabe ez diren zenbaitek ez dute beren pertsona langile bezala jotzen, aparteko talde eta klase bat bezala baizik. Dato eta gertaera au oso garrantzitsua da guztiontzat.

gunkarietan, an eta emen, lantegietan gertatutako burruken berri ematen badu, beti gertaera ber bera nabarmen zai-gu: langileak kalera dira, baina "administratibo eta tekniko"ak barruan gelditzen direlarik. Administratibo eta teknikoak ez al dira langile? Zer dala eta gainontzekoen jokabideari jarraitu ez?

Zaila, benetan, behar bezala erantzutea. Egoera aldetik, ofizinetako gorbataunak ez daude uste bezain lasai eta patxarotsu, jorنالاک ez dira zuzentasunak eskatzen duen neurrikoak (ez dugu uste gainontzeko langileen jorنالاکin konparatzen asteko momentua denik, besterik baita emen aztertu nahi duguna), ofizina lana gero eta mekanizatuagoa dago, pertsonaren egitekoa ez da aintzat artzen, eta "nahaste jokabideak" direla eta lana galtzen badu, bereak eta bi kostako zairo beste lan bat aurkitzen. Ori da ofizinstak pentsatzen duena, eta ori bera guztioi gertatzen zaiguna, ez administratiboari bakarrik...

Gertaera au dela eta, langileak ez du behar ainbat indarrik, ezta beharrezkoa zaion batasunik ere. Norberekeria eta klase kontzientziarik eza nabari da. Ez da arritzekoa. Txikitandik, "eskuak zikindu gabe bizitzearren" asko ikasi behar genduela erakusten ziguten, eta geroztik, ez dugu nork bere promozioan besterik pentsatu.

Zorionez, ba dago bestelako ofizinstarik ere, ba dira langile arazoan eta prolematikan bete-betean murgildu direnak, langile izanik, langileria alde lan egiteko prest daudenak. Batasun eta elkartasunik gabe ez dugu ezer lortuko. Denon arteko batasuna behar da, eta aurtun kurso berriaren asera onetan, batasuna lortzeko gogo biziz lanera behar dugu. Norberekeria eta mesfidantza alde batera utziaz, lanari gogor ekin.

Teoria, burrukaren dialektika, estrategia eraginkorra, infra-estruturaren zuzendu beharra, alferrikakoak dira praktika eta egiteak ez eramatekoan... Denok behar dugu langile bezala jokatu, denok iraultza bidetik abiatu...

Zure lantegian orrelakorik gertatuko da behar bada baina ez pentsa gero lanik egin gabe ezer lortuko denik. Teoriko eta langile-burges kontzientzia gabeak baztertzuz gero, gauzak lehenean jarraituko du. Pertsona lanerako, bederik, irabazi behar da, eta orretarako errespetu.

Euskal mitologia

T X U L E T A

Haragi asko jaten da gure Herrian, gehiegi osagileak diotenez. Haragi zale gara euskaldunok. Bazkari edo afaririk ez dugu okelarik gabe osatzen. Haragiaren aldia da, otordu ororen une printzipal eta serioena. Esan daiteke, haragiaren aurrekoak: dela salda, edo dela potajeak ahoa goxatu besterik ez dutela egiten, hauen fontzioa haragiaren aldia gertatzea baizik ez da.

Haragiak indarra ematen du. Bizigarria da. Haragia biziaren sinbolo arrunta da. Ardoa eta odolaren mitologia berean sustraitua da haragia ere. Haragia printzipio sintetiko da. Haragia jatean biziaren jatorri eta xede bera dastatzen dugu.

Erdi Haroko literaturan, haragiaren bazkatzea seksoal ekintzari lotua dakusagu. Adibidez Bocaccio, «Decameron» liburu gordin-alegrearen autoreak maiz eta oso klarki aipatzen du haragiak seksoal jokatutako duan garrantzia. Bere baitan, berdura zaleak ez lezake sobera ere maita eta are guttiago amorearik egin.

Bestalde, haragiaren jateak giza-diaren lehen denboretara garamazki; jakina denez, gure arbasoek aitaren (akerraren) haragia jan zuten bere nortasunez jabetzeko. Aitaren (emakumeen nagusia) aurka

matxinatu zirenean, aita hil egin zuten, eta gero bere haragiak indartu eta ase ziran, seksoal ekintzetako baldintza eskuratuaz.

Sua dela medio berezi daitezke janariak; eta halaber xedatu daiteke kultura eta naturaren arteko tartea, argituaz, honela, batetik bestearekiko duan zerikusia.

GORDINA (N)

ERREA (K)

USTELA (K')

Hiru elemento hauek, adierazten daukute gastronomia ororen funtsezko egitura. Naturaren mailan gauzak gordinki dastatu ohi dira. Animaliak apenas beren janariak egosi edo prejitzen dituzten. Janari «naturalak» gordinak dira, landu gabeak.

Janari kulturalak, ordea, egosiak eta prejitutak dira eta hartarako zenbait eltze, zartari eta ofizioak erabili beharrezkoak dira. Janari kulturalak, nolabait ere, eginak dira, osatuak. Beraz, haragi gordina naturala da, ez da oraindik landua (kulturala) izan. Baina haragigordin hori prejitu, egosi edo erre «egin daiteke» («egin» hitz honek kulturagintza bat adierazten dauku). Eta baita ere haragi gordina usteldu daiteke, baldin gizonak, ez ba du berarekin zerbait «egiten». Ustela ere naturaren ukazioa da eta ondagin edo kultura elemento bat izatera hel daiteke. Gazta zaharra, adibidez, ustelari lotua da, baina ustel hori kulturaren mailakoa da.

Txuleta, haragi «egina» bat da. Elemento kultural dugu, baina ez osoki. Txuleta, beregan uztartzen ditu natura eta kultura mailak. Txuleta bat eskatzean honela mintzatu ohi izan gara: «Asko egina nahi dut» edo «gutti egina zait laketa». Txuleta oso erre zerbait osatua dugu, konplet den zerbait. Baina tripa-zai-jakintsuak diotenez txuleta ez du oso egina behar; kanpo aldetik erre behar du, baina barneak bere gordin kutsua gorde behar du. Beraz txuleta zerbait natural da, barnetik odola dario. Baina kanpotik osatua da, egina da... zerbait kultural dugu.

Txuleta batetan dakusagu, beraz, natura eta kulturaren arteko kontraesana. Eta txuleta jaten duan

bi alderdi kontraesankor hauk bere egiten ditu. Nolabait esateko, natura eta kulturaren arteko kontradizioak betetzen da.

Euskaldunok ba dugu halako sena nabarmen bat naturarekiko. Gastronomia beste diren zenbait alorretan ere klarki dakusagu hau (gogora ditzagun «Indarra» eta «Ardoaren» mitoak); baina ene aburuz, guztiz inportant deritzat euskal gastronomiaren begirada estruktural bati, zeren gastronomiaren are aurki genezake zenbait aztarna eta urrats geure izaeraz, ideologiaz, eta mitologiak segurki argi eman dezaiguenik.

Ainbestenarekin, esan nahi dut Txuleta gustatzea eta dastatzea ez dela hain inozentea eta apolitikoa. Gizon ezosatuaren ageripide dugu kultura eta naturaren arteko kontraesana: Euskal gastronomiaren psikanalisa batek euskaldunaren ezosotasun politiko eta kulturala adieraten dauku. Haragiaren garestia, arazo ekonomiko dugu, baina haragiak egiten dugunak kontraesan sozial eta politiko bat agertzen dauku. Txuleta mitoan geure bikoiztasuna ausnartzen dugu.

Donik ere, txuleta mitoak geure kulturaren funtsa eskasa adierazten digu. Ez gara «osoki» eginak eta erdibideko gauzak adoratzeko ditugu. Noski, txuleta osoki eginak esatzen ba ditugu, okelarik gabe geldituko gara, eta geure ahaspainen finezia bizi haserre gertatuko da. Baina honela gertatzen bada ere, beti izanen dugu zer hozkatu. Bestalde, euskaldunok ahozko fasean finkaturik ote garen susmoak hartzen asia naiz; eta seksoal gauzetan, ahoko fasea haur ttipiena da.

Haur ttipiak amaren titiak bezala, guk adindunok txuleta hozkatzen ditugu. Oteizak dionez euskaldunok, haur gara... nerekiko zera erantsiko nioke Oteizaren esanari: Euskaldunok, haur zahar gara, hortzik gabeko haragi zale.

Luis Haranburu-Aitua

EZ DITZAGUN ZAPUZTU GAZTEAK

Elkar kompreni ezinik gabiltz gazte eta urteetan aurrera goazek... Ondo gabeko lezea aien eta gure artean. Elkarri esku luzatu ezinean. Leengoa eta oraingoa bi puska eginik daudela dirudi.

Bizi-poz aundirik gabe bizi gerala, esango nuke gaur egunean adierik. Beren jakeraz eta txima aundiz, arrigarri zaizkigu gazteak. Zartaro bidean, Alaitasunik ez dugu arkitzen gazte-biotzetan. Ezer txo on egin ez bagendu bezala, begiratzen gaituzte. Gure semeen pentsaera eta jokabideak kompreni ezinezkoak ditugu. Badirudi ez direla gure seme: Esker txarreko. Erantzun gozo bat ez. Guk eriotza daramagu. Bizitza euren da. Uste genduen aien eredu eta ikasbide on izango ginala. Bai, bai, aien begietarako benetan errukarri gura.

Gure ustetan, guk ez genduen orrela jokatu gure aurrekoekin. Oraingoa gurekin? Gaur, adierik gabeko gazteari beldur dio. Gurasoko berak ere izutu egiten dira beren semeekin. Makurra gure egoera. Larritasuna. Estutasuna adierik gabeko biotzetan.

Ordu larri onetan, erantzukizun aundia daukagu laister il bear degunok. Kontuz geiegizko larritasunarekin. Estuasun aundiegia ez dakar gauza onik. Gazteenganako beldur anundiegia gure biotzak gaitzotuz dezaie. Gazteenganako gorrotoa gure baitan sor ditzake. Gure gorrotoari beren gorrotoaz gazteek erantzun ditzaiokete. Etsakeria gorra ager ditzake gazte eta adierik gabeko artean. Eta... Nork iragarri alkarrekiko ikusi ezin auek, zenbaterainoko kalteak ekar dezaizkiokeen gizarteari?

Razismoz beteta daukagu mundu triste au: Judutarren aurkako razismoa. Beltzen aurkako... Il aurretik, arren, ez dezagun are bel-

dugarriago den beste razismo bat sor: GASTERIAREN AURKAKO RAZISMOA, MUNDURA EKARRI DITUZEN SEMEENGANAKO GURASOEN RAZISMOA. Gauza tristeagorik bai ote?

Ez ditut ontzat artzen gaurko gazteen pentsaera eta jokabide asko. Akats eta utsegite askoren jabe dira. Gaur gu gera salatuak. Gerora ordea berotek izango dira. Euren semeak, gure billobatxoak, euren salatzaille izango dira. Berak ere ederrak entzun bearrean izango dira.

Gaurkoan, ordea, nere adierikoe-kin mintzo naiz. Nerekin batera eriotzaren arrastoen zaudeteno biotzet diotsuet: «Ez zapuztu gaztea. Ez GORROTA GAZTEA.

Gaztea maitasun egarri da. Maitasun eta zorian gabeko munduan eziñ du ase maitasun egarri ori. Zer adierazten digute gaztearen jakeria ibillera, izketa eta erronka lotsagabeak...? Ez ote, erreta, esperantzarik gabe dagoenaren oi triste? Gerrateak, burrukak, goseak, zuzengabeak edonon ikusten ditu gazteak; maitasun-eza onek etsipen-desesperazioa ematen dio. Guk adierikoe, gorrotozko erantzuna emango ote diegu gazte errukarri oei?

Iraultzaille, Reboluzio egille agertzen zaizkigu gazteak. Guzua aldatu nai lukete; gure biziera ez zaie atsegin; guk eskeintzen diegun giza-bizitza nazkagarri zale; Guztiz bestelako gizarte bat nai dute. Zerbaitetan arrazoi aundi dutenik, pentsatzen degu adierikoe? Gu, gero, ni, pozik gaude esku-arteau daukagu munduarekin? Ain itu arkitzen gera aienak akats izugarriak ez ikusteko? Guk nai bezelako mundua, nai eta nai ezean, utzi bear ote diegu gazteei...?

Gazteekin arika asten bagera,

arri oiek geure arpegira itzuliko zaizkigu. «Beren fruitutik ezagutu aal izango duzu arbola dio Ebanjelioak». Gu gera arbolak, gure ondorengoak frutuak. Guk nai bezelako frutuak agertu ez badira, Norena da errua? Ez ote arbolarena? Gizarte batek, bere gazteak muxin egin eta despreziatzen baditu, eriotzaz markatua dago. Gazteetan ezarren esperantzarik jartzen ez badugu, eta aietan salbazio biderik ikusi ez, orduan gureak egin du.

Aurreko eta ondorengoan arazo-korapilloak, geiako edo gutiako, beti izan dira. Korapillo askatzen gazte eta adierikoen lana bada, aurrerapen iturri biur ditzake. Korapillo askatzea gerrate eta burruka batean biurtzen badugu guztientzat kaltegarri; batez ere urteetan aurreratutakoentzat; gu izango baiera gaitzaille azpiratuak. Eriotza bidean pauso geitxo emanak gaude burrukan irabazteko.

EZ DITZAGUN ZAPUZTU GAZTEAK... EZ DITZAGUN GORROTA.

Mundu triste oni agur egiterakoan, obe dugu gazteari gure maitasuna eskeintzea; milla bider obe gazteari gure laguntza ematea mundu obe bat guztion artean sor dezagun; Zapalduko gizarte askatze, luza dezaigun gure esku gazteari. Zorretan gaude gazteekin: iskillu eta armaz jositako gizarte uztan diegu; guk egiñak, bomba atomikak, gurea, zuzengabeak betetako mundua; Gurea, gizonak alkar jateko eratu degun biziera. Bizi ezinezko munduaren ordez, bizitzarik ez dagoen ILLARGIA ESKEINI BEAR OTE DIEGU GURE ONDORENGOEI?

Borondate oneko gazte eta adierikoe: Luza bostekoa; elkarturik gizarte zuzenago bat egin dezagun.

ARGIA

Zuzenadaria:

MIREN JONE AZURZA ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.ª Burlada-Pamplona).

Donostia: Okendo, 22

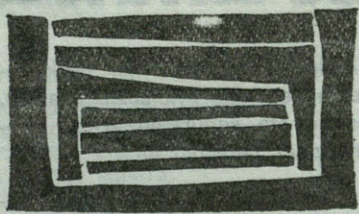
Tel. 42.66.66

ARPIDE SARIA:

Barruan	250 pezeta
Korreo batasunetako errietan	300 pezeta
Atzerrietako beste errietan	320 pezeta
Aidez	Aurrez galdetu

Salmetan (ale bakoltza) 6 pezeta

ZENBAit gaRA

BERRIAK

● Euskal Herri guztiaren barrena hedatuak ditugu euskara ikastaroak. Ba dago giro onik eta langilerik anitz. Sasoia ere ba da gogotsu hasteko. Bost, sei, zazpi hilabeteren buruan ikusi behar gaurko giro prestatuak kementsu jarraitzen duen. Dena den, gerokoak ez digu inolaz ere atzera eragin behar. Duela lauhun urte Detxeparek bezala, esan dezagun gaur guk ere: «Ogirik ez dakusat bilzen hazi erein gaberik».

● Errenterian eta «Asociación de Fomento Cultural» delakoaren arduraren pean, alfabetatze ikasaldiak prestatu berriak dira. Ikasaldi hauk nagusientzat bereziki moldatu dira.

● Tolosan ere bai. Hilaren 13an ekin diote hitzaldi batez. Hizlari «Jakin» Sortako Zuzendaria den Joseba Intxausti. Moderadore, Juan San Martin. Gaia, «Euskara Idatzien Batasuna». Alfabetatze ikasaldiak ezezik, euskara ikastaro bat ere eratua da Tolosan bertan, «Oargi» elkarte antolatzaile delarik.

● Eta Azkoitian, Euskaltzaindiaren babesa duen Alfabetatze Tal-

deak eta «Gazteria Kimu Club» delakoak eraturik, astean bi egunez alfabetatze ikasaldiak izango dira. Hilaren 18an berriz, euskaraz ez dakitenentzat ere ikastaro apropos bat hasiko da.

● Eta Ondarrabian. Euskaraz ikasi nahi dutenentzat. Ikasleak hiru mailatan banatuak izango dira haien jakintza mailaren arabera. Ikastaro hauk hilaren 13an hasi dira Saint Maur deritzan kolejoan.

● Hilaren 12an. Gatzaga gainean ginen, Gipuzkoa ertzean, Arabako mugan bertan, euskara beraren mugan hain zuzen. Arlabaneko ipar aldean, Leniz bailada osoan, euskaraz mintzatzen da oraindik, hego aldean berriz, Landa eta Ullibarri-Ganboa inguruan, gaztelaniaz.

Heldu bezain laster entzun ahal izan genduen ehiztarien tiro hotza. Hala ere ez zuen asko iraun. «Kazarixak» berehalaxe ziren gure artean. «Zer, usurik ez ala?». «Bai zera, atzo letxe goizean goiz nordiak ekin jetsak Udala gainean eta... Naparruak bidea hartu juek».

Gasteiztarrak ere ba ziren bertan. Gasteiztarrak baino eibartarrak. Gasteizen bizi diren eibartarrak hain zuzen. Haien semeak ordea, gasteiztarrak. Gasteizen sortuak, hagiak eta heziak. Eta zer polito mintzatzen zirela euskaraz gero. Lauhun haur omen daude Gasteizko Ikastolan, eta kolejoetan ere orain ari omen dira euskarazko ikastaroak gertutzeko asmotan. Gero ona beraz Gasteizen. Ekin, jarrai eta kermen izan. Eta argi, Gasteizko gau hotzetan otsoak indarrik har ez dezan.

Iluntzean, Leniz zehar, Deba eskualdera gentozen. Aretxabaletan

ikus ahal izan genduen «Alkar» izeneko antolamenduak «Loramendi» zenaren oroimenez jaso berri duen harritzko monumentua, alegia, «Loramendi-ri Homenaldia». Aita Bedoñaren oroigarri ezezik, euskara idatzia jasaten ari den une larriaren ezagugarri geratuko zaigu honako monumentu hau.

● Hilaren 12an ere, goizeko hamarretan, Mondragoeko «Udalaitz zaleek» Udalaitzeko gailur batetan eraikitako hamar metroko gurutze bat bedekatu izan zen. Bertan, Manuel Lekuona jaunaren hitz hauk irakur daitezke:

Udala mendi, Udala mendi Euskal aitzik zutunena. Araba alboan, erdi Bizkai ta erdi Gipuzkoa aizena, Zeruko Jaunak eukiko al au beti gaur baizen zuzena. Eu aizen arte zutunik dedin Euskaldunaren izena.

● «Etorri» dantza taldea, bederatzik lapurtar, baxenabartar bat, hiru zuberoar, bost gipuzkoar, bizkaitar bat eta arabar batek osatzen dute. Hona hemen behar bada, Euskaltzaindia eta Euskal Idazleen Elkartean kanpo, Euskal Herriko herrialde guztietatik duen antolamendu bakarra. Horrez gainera, «Etorri» taldea izan daiteke danetatik talde profesional bakarra. Datorren urtean, bederatzik hilabete iraungo duen osterata bat izango du Ameriketarik zehar, eta hain zuzen, osterata honetarako dantzari bat, bi txistulari eta atabalari bat behar omen ditu. Ahal izanez gero, nahi duenak zenbait hilabetez hor zehar ibili, hankak eta burua arindun, eta eguneroko hildo aspergarritik irten, ba daki nora jo.

● «Orai-Bat» deritza Bayonako dantza talde ospetsu bati. Oraingo 98 saio izan omen ditu aurretik, Portugal, Espainia, Grezia, Belgika eta Frantzia zehar. Bere saiotan zazpi herrialdetako dantzak erabili ohi ditu. Hilaren 13an ekin die ikasaldi berriei, dantza ikasaldi ezezik, bai eta abesti eta txistukoei ere.

● Bilboko Parte Zaharreko komertzio elkarteak eraturako «Iparragirre» Euskal Abesti Saioa, Benito Lertxundik irabazi du, «Ez kanta beltza» deritzan abestiaz.

● Hilaren 16an Ezpeletan, Lapurdiko Alkateen Biltzarra eratu zen, haien eskualdeko arazoak elkarrekin konpondu nahirik edo.

● Hilaren 17an Idiazabal, jaialdi bikaina. Arriaren, Unamuno, Markel, Manex Pagola, Eñaut Larralde, oanes Borda, Eñaut Etxamendi eta Beñat Sarasola. Programa ederra, garesti samarra. Idiazabaldarrok ez dira txantxetan ari.

● «Ikuska» zeritzan Arte Erakustokia itxi egin da. Itxi egin behar izan dute. Lau hilabete baino ez du iraun. Ez omen da kuadro bat ere saldu. Donostiarrak arte zaletasuna norainokoa den nabari da.

AIPAMENAK

● Amai dezagun. Ez gaitzen berri ere has. Inork euskarari buruz eta bere zorionezko batasunaz ezer esatekorik balu, pentsa dezala birritan ezertan hasi aurretik. «La

Voz de España» egunkariko «Nere Bordatxotik» deritzan sailean irakur ahal izan dugunez: «Itxasoa lenago agortuko da euskaldun baserriar bati Getaria-tik nator entzun baiño. Donostia-tik nator. Azpeitia-tik. Getaria-tik. Olako zerbait entzun ez kero, ori euskal-gaitza dek, esango du euskaldun garbi batek».

Agor dedila ba behingoan Basarri jaunaren esku badago behintzat, Eibarko baserriarrek eta Bizkaiko orok gutienez, «Donostiatik», «Azpeitxatik», eta «Getarixatik» esaten bait dute. Baina jakina, bizkaieraz mintzatzen garenok ez bide gara «euskaldun garbiak».

Noiz ikasi behar ote du zenbait herria ez dela gipuzkoakoa bakarrik eta Euskal Herriko baserri guztiak ez daudela Errexien? Norbaitek Zuberoako baserrietako galbaean ateratako hitz-jokoez datorrigunean erotzat jo ohi dugu, eta bestalde, Arabako mugan, Otxandion, baserriarrek eta kaletarrek, guztiok, «danetatik» eta ez «danetik» esaten dute, eta «iratzarri», «esnatu» esan beharrean. Beraz, herriak uste baino gehiago daki batasunaz, noiz eta nongoak duen arazola da egungo kaka.

Gezurra dirudi «Basarri» jaunaren kategoriako luma batek horrelakorik esatea.

● Hilaren 11n. Zarautzen, «Ez dok amairu» taldeak moldatutako «Baga, biga, higa» sentikaria. Zarautzarrek jakin dezakete zergatik, baina uste dugunez «Ez dok amairu» taldea gutitan azaldu da Zarauzko herrian, Duela bizpahiru urte Zarauzko musikari batek esaten zigan «Ez dok amairu» talde iratzarlea zela, eragilea, lotan zegoen herriari jaiki eraziko zion taldea. Zarautz ordea, herri erabat euskaldun eta euskaltzale zela, eta ez zuela inor eragileren premiari. Ez dakigu arrazoi zuen ala ez. Dena dela, ba deritzagu «Ez dok amairu» taldea, lehen eta orain, orain areago, gauza konplexoagoa dela. Bestalde, ez genduke nahi inor herri harroputzean geratzeko. Izatea ez da gaur nahikoa. Gaur demostratu egin behar da. Galdetu bestela apaizei.

● Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probitzialaren arduraren pean, eta «Unidad» deritzan egunerokoak eraturik, Gipuzkoan jaio edo-ta bizi

diren pintore emakumeen arteko lehiaketa erabaki berria dugu. Lehen saria, hogeita hamabost mila pezetakoa, «Campos de Andalucía» izeneko kuadrak irabazi du. —«Campos de Andalucía» Gipuzkoako sariketa batetan?

—Eta zergatik ez?
—Ba...
—Artea unibersala da.
—Aaah...
—Ikusi, Zuloaga
—Bai... bai...
—Ez gaitzen hestuek izan.
—Ez... ez... baina zergatik «hestuek» ez garen bakoitzean gaitzen irtetzen gara?

LIBURUAK

● «Ajea du Urturik», Anjel Lertxundiren nobela interesgarri bat argitaratu du Etorrek. Bere bigarren obra du hau, euskal literaturaren itxaropen sendoenetarikoa den idazle gazte honek. Tesi nobela bat ez bada ere, berehalaxe bereziki ditu irakurleak pertsonaia «onak» eta «txarrak», maila elemental batetan bederen. Mirenen taldearen ganako sinpatia bat sortuko zaio, eta Atanasio, Ezekiel eta Mikolasenganako ordea, aihergo bat. Irudimen indartsu batez agertzen zaigu Lertxundiren prosa, eta nahiz eta, duen sinbolismoagatik edo, apurko bat ulertu gertatu, asko irakurriko delakoa gaude.

Euskararen aldetik, poliki moldatua dagoela esan daiteke, gramatika hutsen batzuk (batipat, mugabeetan) dituen arren. Obra honekin, euskal literatura bide berrietan barrena abiatzen bilde da, eta halaxe behar du, behar ere. Beraz, gure goresmenak, bai egileari, bai eta editorialari ere.

AJEA DU URTURIK. Anjel Lertxundi. Etor Editoriala. Bilbo, 1971.

● Jaso dugu «Euskal Dantzarien Biltzarra» delako antolamenduak argitaratutako aldizkaria, «Dantzariak» deritzan sortako bigarren alea.

Ale bikaina. Dotore samarra. Ez du bere eratakoen lotsarik. Azalari erabat polita deritzagu, eta politasunetik at ba du aipagarriagorik irakurle soilak dantza talde bat baino sumatzen ez badu ere, Euskal Herriko korografia batetarako materialik asko bait dago bertan. Dantzariak ezezik, herrixka zuria, mendiko inguru berdea, sotana beltz bat erdi izkutuan, eta sakonean «Aduana-Douane», hots, muga. Muga mugatzailea.

Hala ere, dantzarien biltzar honek harako muga gainditu nahi du, hangoak eta hemengoak elkarturik, eta egun euskaraz ezezik, frantsesez eta gaztelaniaz agertzen baditu bere artikulatu eta albiste gaik ere, honela mintzatzen zaigu idazkaria, alegia, «Naiz eta euskaldun elkarte bat izan, lanak euskeraz gainera frantsez eta kastellanaz aterako dira, pixkanaka pixkanaka euskara huts bihurtzeko asmotan. Pentsa Bidasoz beste aldeko dantzarietaz zail dela kastellanaz idatzitako lanak irakurtzea, berdin hemengoentzat frantsesez datozenak, EUSKERA DUGU BERAZ BIDE BAKARRA».

Amatiño

Lantegitik

ALDAKUNTZAK

Lantegi barruan gaur egun nabarmentzen diren aldakuntzak, prolemarik handienetakoak direla zion ernaniar langile batek. Zenbait teknika eta lan egiteko eraren aldaketa dela merio, ezin-egon eta kezka nabari omen da bere lantegian.

Egia esan, aldakuntzaren gai hau oso gutxi erabili izan da, eta benetan garrantzi handia du egungo langileria-aren egoera behar bezala ulertzeko eta aurrerantzean langileria-aren burruka ongi zuzentzeko.

Hasieran, dakizutenez, lantegiak erabat desberdinak genituen. Ez zegoen lan espezializaziorik, artesano gisan egiten zen lana. Garai hartan, pertsonak eta bere ofizioak balio zuten, kualifikazioa oso zen estimatua lantegi barruan. Geroztik gauzak ederki asko aldatu dira. Besterik ikusten da han eta hemen, eta aurrerantzean ikustekoak ere ez dira inolahikoa.

Makinismoaren, hots, makinaren haziera zela eta, langileriak gogor erantzun zuen tramankuluaren aurka bere haserrearen erakutsiaz, lantegietako makinak deseginaz... Lantegien hazitzeak aurrera jarraitu zuen, eta gizarte giroa erabat aldaerazi ere bai. Industriadun herriak handitu ziren, langilea pilatuago bizi zen, lanaren merkatuan langileria-aren lanak sos bat ez zuen balio...

Gaur egun ere hainbestearinoko aldakuntzarik ezagutu ez badugu ere egungo aldaketa beharrezkoak direla handia kezkatutik gauzka. Orain urte batzuk direla, taller koskor batean lan egiten zeduen horrek, familia giroan lan egiten zeduen, lanaldi gogorra inguratzen bazen ordu-estrak sartzeko prest zeduen (beharrek eraginda ere bai, noski). Nagusia «anaia» gisa mintzatzen zen zurekin. Gerora, ordea, jendea ugaritu zen, lantegia hazi ere bai (nagusiak dionez zorpean oraindik), makina berriak ipini zituen... Lehenago, lanerakoan ez zen ezereen fitxa eta erlojurik, orain orduz lehenago iritsi behar da lanean «puntual» hasteko. Orain zeure burua makinari lotua ikusten duzu, eta aldamenean dabilzikizun «kronometradoreek» jorratuko zaituen bildur zera.

Lehenago zure lana onartua zen, nagusiak estimatzen zinduen, ezereen prolema edo kezka agertzerakoan entzuteko ere prest zegoen. Orain berriz ez duzu berarekin hitzegiterik izango, bere ordezkariak ipini ditu (jefe de personal, eta abar). Makina berri batek jendea «sobran» jarri du, eta berrogeitamar urte bete berriak dituzuenok, «zaharrok», ez duzue etorkizunik...

Ofizian lan dagizun hori ere kezkatu zabilza, Elektroniko Ordenadorea ipintzekoak bait-ira. Oraindik egin duzun guztia berak egingo omen eta bera zuzentzeko gazte jende ikasia lanean hasi berria da. Aurrerantzean, zer egin...?

Aldakuntzak beharrezkoak ez direnik ez dut esango, baina egiteko era aurrez ondo pentsatu behar dela derizkiot. Pertsona konkretu bakoitza gogoan hartu behar da, langileari iritzia eskatu ezezik bere esana gogoan hartu behar da.

Lehenago bere nortasuna zaintzeko langilea ofizioaz baliatzen zen, orain berriz, lan egiteko dugun eskubidea defenditzeko elkartasunak dakarren indarra erabiliko dugu. Orain, berrogei urte bete berri dituen langilea zahartzat dadukate, eta lana galduz gero zaila zaio lantegi batean lana aurkitzea. Teknika eta aurrerapenak ez gaitu babesten. Giroa eta egoera aldatuz doan neurrian estrategia ere egungoa behar du izan. Gaur egun sumatzen duzun aldaketak langileria sakabana lezake... Honen aurka elkarturik joka dezagun.

Mikel Ugalde

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onekin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatu
- Esne soila (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaia
- Guriña
- Yogur
- Batidunak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 20060 (lau ad) — DONOSTIA

Sadat - ek Mosku - ra egin duen ikustaldia

SOBIETARRAK EZ DITUZTE ONARTZEN ARABEEN ARTEAN ANTIKOMUNISMOA SARTZEKO EGITEN ARI DIRAN EGINAHALAK

Anuar El Sadat-ek Mosku-ra egin duen ikustaldiaz gero, ageri bat azaldu zuen bi Estaden izenean. Ageri horretan esaten zanez gero eta laguntza aundiagoa emango zaio Ejiptori, Mosku-ren aldetik, bere gudu-tresnak gehitu eta obetu ditzan. Ala esan zuen urriaren 13ko agerian. Hortik aurrera, Sobietarrek saliatuko omen dira «bai Ejiptori eta bai beste arabiar erriei, beste era askotako laguntza eskeintzen», Zertarako? «Israeldarren borroka imperialistari aurpegi eman dezaioten».

Ageri horrek berak, aurrerago, beste arrazoiren bat ere ematen du. Izan ere garbi adierazten du bi Estadu hauek ez dutela onartzen anti-komunismoa arabeen artean zabaltzearen egiten ari dan lana. «Anti-komunismoa eta antisobietismoa arabeen artera ekarriaz, euren saka-banatzera lortu nahi dute. Horrela, askatasun-esperantzazentzat kaltea dator eta nazio-arteko imperialistek laguntzen zaie».

Bai Mosku-k eta bai Ejipto-k argi ikusten omen dute «Erdiko Sortaldearen pakea nahi bada, 1967-ko azaroaren 22-ako erabakia (O.N.U.-rena) bete beharko dala. Israeldarrek beren lehengo mugetara atzera beharko dutela eta arabeei kendutako lurak itzuli. Eta azkenik, Palestinarren eta beste arabiar Estaden eskubide guztiak errespetatu».

Itzez behintzat, gauzak ondo joan dira. Baiñan nahiz eta ageri ofizial horretan ain goxo bukatu, Mosku-k Sadat-eri nolabaiteko laguntza ez ote dio eskeini? Diruz eta armaz Ejiptori laguntzeak ez ote lioke Mosku-ri U.S.A.rekiko arremanan nahaspilla sortuko? Ageri dotorea baiña in-txaur gutxi. Hori izan dala gehiago dirudi.

Ejipto-ko uri nagusia den El Kairo-n, gauza aundia bezala zabaldu da Sadat-en Mosku-ratzea. Lehenbiziko aldiz joaten zan ejiptoarra Mosku-ra ofizialki eta azalez oso arrera ona egin zioten sobietarrek.

Mosku-n egin zuen itzaldian, «Israel mugitzeko, behar beharrezkoa da indarra», esan zuen Sadat-ek. Moskutarrek, beste modurik ere ba zitekeala obe izatea, erantzun zioten; adibidez, Israel-ekin pake-antzeko arremanak, nahiz epe motz baterako; edo Suez-eko itsas-zintzurra irekitzea... Holakorik ez da aipatu ere egin agerian.

Baiñan Nixon, Pekin-dik bueltan artzeko prest dauden Kremlindarrek oso kontuz ibilli beharra izan dute arabiekin.

Sadat-ek, bestalde, tripa onak eukiko zituen, antikomunismoaren aurka izenpetu zituen itzak izenpetzerakoan: Ez al zan bera isil isilik egon Sudan-eko represio ikaragarria ikusiz gero?

Hau eta beste direla, Moskutarrek etziran gehiegi fidatuko Arabiar Republikari Biltzarrekin ezta ere bere buru den Sadat-ekin. Sobietarrek ezin onar dezakete Sudan-en aurrean Lybiak eta Ejiptok eraman duten jokoa.

Askotan bezala, emen ere, idatzi ez diran itzak izango ziran egiago, bixtan gelditu direnak baiño.

L. A.

Sortaldeko Bengal, oraindik anaiarteko borroka

Udazkeneko larrek, udaberriko ondamenak estali dituztenean ere, Sortaldeko Pakistandarrek gudu latzean dihardute.

Dacca uriak jantzi ditu, egunez, pake-aldiko argi eta soñekoak; baiña gauaz basamortua dirudi. Oso maiz lertzen dira bondak kaleetan. Terroristak alde batetik eta gerilleroak bestetik, lanak ematen dizkiete uri barruko gudari. Dacca-tik behera, dozenaka kilometrotan ez da giro inorentzat, euriak ere egiten baititu bereak eta bost. Inork ez daki zer gerta leiken abiatuz gero.

Bengalako iraultzaileek gauza bat nahi dute orain lortu: Proizinti guztiko ekonomia gelerazi edo autsi. Izan ere, erdi ilean dago orain erriko ekonomia. Sabotajearen bidez, noiz nahi austen dituzte bai zubiak, bai bideak, bai tren-bideak eta bai tximistindarra.

Ibai askoko lurra izanik, itsas-ontzi asko ibiltzen dira ekarri-eramanetan, Ameriketako garia exte-ratzen eta bertako «yute» saltzen. Eta ontzi hauei ere estrapozo bi-kaiñak jartzen ari dira iraultzaileek. Nork osatzen du Dacca-runtz jo-atea? Kanpotarren artean oso gutxi- eta bertakoak, gudariz gorderik ez bada ere ez.

Militarrak etsirik, tren-bidea kon-pontzeari utzi egin diote. Indiako mugatik dioa tren-bidea, ain zu-zen.

Lurak eman duen the-uzta, kon-trabando bidez ez bada, ezin saldu ditek. Oraindik ari diran lan-tokiak (yute-lanak egiten dituzte, gehien-bat) dezaketen iruretatik bat ere ez dute egiten.

NOLA BORROKATZEN DIRA?

India-tik datotzen gerrilleroei erantzutearren, Pakistan-go guda-riak mugetan jarriak daude. Urietan eta erri txikietan ere banaka batzuek ba dabilte, baiña batez ere nolabaiteko jendeak diren «harki» hauekokoek eusten diote pakeari erri eta urietan. Fusilla eta iru txan-pon (iru rublo) ematen dizkiete eguneko; baiñan berak ba dakite jendearen kontu biziitzen. Oraingo, beltzen jantzitako «harki» hauek arrapatzen dituzte etsaiak (iraultza-leak), baiñan diena da ez nahikoa izatea hauen indarra. Eta orduan, berriz, ere, Bengalako mutillak ti-roka.

«Maki» antzeko gudu hau zabal-tzen ari da mugetan. Argi esan nahi ez bada ere, India eta Pakis-tan-en artean gerra asia da.

HERRI-EKINTZAREN ALDE HELDU DA

Bere zantzuak toki guztietan nabari dira. Ez dago euskal kul-turaren alorrik ez ekintzarik, gaurregun krisis sakon eta barneko batek ez dadukanik.

Egunero eta egunean askotan, aurkitzen gera, topatzen gera krisisarekin. Langille, idazle, irakasle, guraso, euskaltzale, apaiz, nor ere kalean aurkitzen delarik, bereala han jaikitzen da, solastari bien erdian, krisisaren oiarztuna. Eta azkenik, gaur eta egun, ez dabil gure arteko solasetan beste berririk, ez bada kri-sisaren zabalerak, sakona eta larria.

Baiña ongi etorri, krisis deabru hori! Ai nahita-ekzkoa haiz. Hillik zegok, hik asaldatzen eta aztoratzen ez duan herri eta gizartea. Bizitzerik ez zego mugimendurik gabe, hots, kontradi-ziorik gabe. Bizitzea sakonago eta ioriago, mugimendua eta kon-tradizioak ere are bortitzagoak. Hire nagusigoa, beraz, krisis!, erabat esateko, berezkoa duk eta gainera bidezkoa ere bai. Bi-dezkoa hitzake, baldin euskal-kultura bizitzearen barnean dabi-llen oro jabe badadi, nundik hatorrean, zein sustrai ditukean, eta hitzaz zer egitea eskatzen digukean...

Krisisaren une hau (ia etenik gabeko krisiso baten barnean bizi bait gera eta biziko ere, euskal kulturagintzan), ez dut nik hemen sakonetik eta zabaletik azterkatzeko asmorik. Lan hori «auzo lan» baten gisa egiteko lana da. Bakarka ez, baizik lagun taldean. Txolarte gisara ez, baizik premiaren premiaz eta beha-rraren beharrez, eguneroko zenbait eginkizun utzirik, lan honi, ekintza honi, hau da, krisis honen azterketa-lanari emanez eta egoitziz, utzi behar direnak, oraingo bederen, utzirik.

Krisisaren une honetaz, bada, ez dut nik hemen, lehenik, kalean egunero eta solas guztietan dabilena aipatzea baizik egingo.

Ba ahal dago euskal-kulturagintzako sail bat bakarrik, bede-ren, krisisaren illunak, nahasmenduak, liskarrak eta gogordurak, bere menpean ez dadukanik?

Nundik hasi? Agian, Euskaltzaindiatik hasi beharko litzake. Anitz gera, Euskaltzaindiari egiteko printzipalenetakoa ezagutzen diogunok, gaurko euskeraren aldeko ekintzan. Ez ezagutu baka-rrik, gidatzailari jarraitzeko gertu gauden euskaltzaleak anitz gera. Euskaltzaindiaren egitekoa, gaurregun, irakinfaldi honetan, izugarria dela, aipatu behar da.

Euskera zaindu, euskera irakatsi, euskeraren batasun-gida-tzaille izan behar du. Manu egiteko aginterik ez du izango Eus-kaltzaindiak, baiña bere bidearen zuzenean, zein ba doan, eta zein ez doan esateko, eta herriari aldarrikatzeko, ez eskubidea bakarrik, ez, areago eta gorago, erresponsabiladadea ba duela, esango dut, Euskaltzaindiak. Esaterako, ikastoletan darabiltzaten liburuak, ez ahal ditu, nahi-ta-ez, Euskaltzaindiak aztertu behar eta bere iritzia (agindua ez), eman behar? Nola zaindu euskera, bestela?

Norbaitek, agian, erantzungo dit, ez dela gauza Euskaltzain-dia, gaurregun, bere eginkizun handiaren konplitzeko. Egia bada, krisisen batek gogorturik ezpa suntsiturik dadukalako, izango da. Hala balitz, krisis horren errotik borrokatzeko eta Euskaltzaindia arranberritzeko erresponsabiladade bizia eta utziezina daukate euskaltzain jaunek.

Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak ere Krisisean omen dago. Bi urte hauean, lanik asko egin badu eta fruturik ngari eman, halaz guziz ere Elkartearen egintzak mailla gorenetan, dagoene-koz, egon behar zuten. Zer da, bada, Elkartearen mugida lotzen duena? Arduradunen arduragabekeria? Araudiaren bidez kanpora ibiltzea eta arauak zintzoki ez bete-araztea? Barneko ezpa kan-poko etsaigoa? Galdera anitz egin beharra dago zifnezko kritika eta autokritika egiteko. Galdera eta hauzi guziok hatse eta oina-rrari hau eskatzen dute: erroetarafioak arakaketa, beraz Elkartea-ren bizitzea gure arteko ideologia askoren sareetan egon daite-keela ez ahaztea.

«Lagun gutxi, oso eskas, dago gaur gure artean, euskal-kul-turagintzako hauziak sustraietatik konpreni ditzakeenik», esan dit langille bizkor batek. Egunik ez da egia hori gogoratzen ez dudarik.

Izan ere, kulturagintzako alor oro minaz josirik ez ahal dago? Ez ahal du iduri, bonbaketa buruz eta eskuz maneatua dagoela? Beste ulerbiderik nork eskeini dezake, bestela?

Bertsolaritzaren kontrako azia ereiten hasiak dira; «euskal festaren» desegin nahia «egia omen dela» gure arteko aingeru tontoenak ere ez omen dute ukatzen; «Baga, biga, higa...»ren arraketa pozgarriak, oraingo estali bide du arte-egille horien zikiñarazteko aizeratzen diren irain eta laidoak...

Ez dut jarraitutik. Batek baiño gehiagok nahiko luke, nola ez, nik hemen «erlijio arazo» famatu eta «demokratiko» hori sa-latu eta suspertzea. Baiña, nik «arazo, prolema, hauzi» edo nahi duzun «erlijio gudu» hori, bere egiazko garrantzian eta maillan ongi kokatua eta gordea daukat. Zergatik? Ez hortan, baizik beste honetan dagoelako gaurko gure herrigintzaren erroa eta ardatza: gizartea eta kultura. Eta euskaldunon elkartasuna.

Erljioa ez da, ordea, gaur euskaldunon batasunaren oinarria, eta ez da inoiz gehiago izango. Horrexegatik errespeto osoa zor zaio herrikide orori nor bere kontzientziako bizitzean. Horrexe-gatik, asmatu dute «erlijioaren liskar» ustela.

Gu, ordea, ikasteko ordua badugu-ta, gure bidetik, elkarta-sun bidetik... Elkartasun berriaren bidetik.

Elkartasun zaharrak dira euskal kulturagintzako erakundetan, elkartetan, eta ekintzetan loditzen eta nahasten heldu diren talde gehienak.

Arranberritzeko garaia heldu da, elkartasun berriak sortzeko ordua.

«Zaharra» bereizi, ebaki eta aldaraturik uzten da. «Zaharra» zera da, erakunde, elkarte eta ekintzetan euskal kulturaren eta nortasunaren alde guziz ez dagoena. Beraz kontra dagoena.

Gaurko uneak, beraz, bi esjenti gogor ditu. Zaharra alda-ratu, eta berria arranberritu indarrak batuz.

Egitekoaren zailla eta egitekoaren egin-beharra!

Gurutx Anso

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)
Avda. de Francia, 1
— IRUN —

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyok
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Eraria opela dagoela?
FAGOR'ek
oztuko du berela

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTITATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkifia: 41 20 65

DONOSTIA

LIBURUAK

Euskal Literatura eta Soziologia (I)

Ibon Sorasolari

Oraingo hontan, mugatu beharrez, literatura azterketaren alde soziologikoari bakar-bakarrik lotuko natzaiok, hire liburuaren irakurpe-nak sortzen dituen balio literario-ari buruzko problemak alde bate-ra utzita. Nik soziologiaren lagun-tzarik literatura azterketarako ez dudala onartzen iruditu baitzaik, inondik ere.

Apaltasuna gauza oso ederra duk. Eta hik heure liburua abio baten antzean juzgatzea zuhurtasuna eta apaltasuna duk. Hire partez ni harrotuko nauk, hire liburuarekin guztiok dugula harrotzeko haina ziorik uste diat-eta: hire liburua, oro har, akatsak eta hutsuneak edukirik ere, osotara abiada ez baino 1964eko belaunaldiak lortu duen lehenengo sintesia duk. Kritikoan adetik merezi izan duen harrerak berak ez ote horixe era-kusten, apika? Hasierakoa ez bai-na nolabaiteko akabera probisio-naleko lana iruditzen zaidak hire historia, hortakoz. (Abia lanetako pioneroak, euskal literatur kritika-ri sukaldekeriari gain-harraraziz merezimenduz bete direnak lehen-a-gokoren batzuk dituk). Hirea urra-lan haiek baino geroago zetorrek eta gorago zegoek beharrik. Halako gehiago eduki bagendu errazago izango zela hire lana, horixe bes-terik ez nian esan nahi monogra-fien falta ohararazten nuenean, hire liburuak falta hori ere berak bete behar izan baitu. Beharko di-tuk monografiak eta eraskinak oraindik, baina denboraldi bateta-rakoan hirearen osagarri eta ge-higarri bakarrik izango direla uste diat. Hots, hire erizpideekin izan beharko dik. Eta niretzat horixe duk inportantea: jadanik me-todo bat ba diagu, ez azkenik hik heuk paratuta. Nik neuk ere osa-garri izateko ustez, baina heure erizpideak erabiliaz egingo diat ohar sorta hau.

Zeren-eta hire liburua funtsean —ta horregatixe ezin diat abia lantzat eduki— Euskal Herrian az-keneko boladan sartutako ideien eta Europako ala Ameriketako erizpide gaurtiarren, literatur kritika egiteko jardupide moder-noen maneran zegoek. Beraz, abia-dak franko gindituta utzi dituk. Kritikoren batzuek aitzindariaren ohoreak aitortu dizkiate. Baita nik ere, baina zentzun hontan: novum hire liburua, nik uste, ez duk ikus-gune hau ala hura, bakan hartu-rik, eta bai 1) gutxi asko ezagu-nak ziren baina sakabanaturik era-biltzen ziren ikusguneak bateratu eta ikusguneon bildumarekin me-todo bat osatu izana, eta 2) me-todo horren baliagarritasuna eus-kal literatura osoa azterkatuz pro-batu eta erakutsi izana. Alde bio-tatik novum printzipiozko eta prak-tiko. Nik behintzat hire liburua prozesu errekastrako asko elkartuz agertu den ibai antzeko aurkitu baitut, azken urteotako (eta kriti-kan haina produzioan, zinez) ha-maika lehia ta saioren frutu gisa, ez eremu errean bat-batean irten-dako iturburu bezala. Liburuak, li-buruak osoan merezi didan judi-zioa hori izanik, nire begietan in-portanteena horixe duk.

Hurrengo lanak hire liburua hik heuk (abioaren ustearekin) uste duala dirudien hainean superatu behar baldin badik, nik neure us-tea esango diat: kostako duk ma-kina bat. Halare osatuko duen la-

na beharrezko izango duk. Mono-grafiekin osatu, batik bat.

Baina hori baino garrantzizko-a-go nik hau ikusten diat: metodoa bera borobildu, zalutu, garbitu, tre-batu eta nahi duanatu beharra. Ikuspegi soziologikoaren aurka egon ez inolaz ere, ezta inola santa ere ezin egon nintekek ni. Aitzitik, oso alde negok eta ondo erabilita ikusi nahi nikek. Horregatik har-tu diat berriro luma.

LITERATUR KRITIKA
ETA SOZIOLOGIA

Literatur kritikan soziologiaz ba-liatzea nahiko zaharra duk, bai, baina ez diat uste “modaz pasata” dagoenik. Bai zera! strukturalis-moak ere bere premia agiriago ja-ri dik. Prolema, soziologia nola erabiltzean ikusten diat nik, eta honekin batera, literatur soziologia bereziari orokorrearekin ematen zaion loturan. Konforme, gai lu-zeegiak dituk hauk astekari bate-tarako, baina besterik ez zeduka-gu. Xehetasun bat halare egin ne-zaiake: soziologiak kultur azalpen oro ekonomiarik atxiki-atxikita us-te zuelako literaturan produzio hartuemanen batzuen ditzira edo aparra besterik ezin bilatu zuen eta literatura guztia baldintza eko-nomikoeekin argitu nahi zuen kriti-ka moldea mende honetantxe es-perimentatu izan duk. Astakeria hori bai, pasata zegoek. Hik “sozio-logikeria” hori onartzen ez duala jakiteko aski duk or. 10-eko oin-ohar 1 irakurtzea. Printzipialki ho-ri. Baina hire jardupideari eriz-keria hain kutsurik nabari ez ote zaion? Ez negok inola ere hain seguro.

“Literaturatik at dauden” eus-kal literaturaren zerikusi soziolo-giko inportanteenak, hire histori-aren arabera, hirurok ziruditek:

- 1) Kleroa, literatur produzioan parte hartzaileak ugariena ta in-portanteena bezala, literaturaren su-jeto soziologikoa mugatzekoan;
- 2) Ekonomia: literatura lapurta-rraren beherapenean (23), gipuz-koarraren goraitan (26), indus-triatzearen eragindura giro alda-razlea 64-eko hazaldiaren agerpe-na esplikatze (81), irakurleria berriaren sorrera ere indus-triatze-ekin esplikatzen duk (83), etc. Or. 58-an proletarioaren berri es-tadistiko ematen duk eta hori, no-la ez, dato ekonomikoa duk. (“Pro-duzio indarretako lehen-lehenengo proletarioa bera da”: K. Marx). Hik hire liburua “dato ekonomi-ko bakar bat” ez dagoela osterat-zea Jaungoikoa baino misterio haundiagoa egiten zaidak bene-be-netan. Proletario horrek ez zuela esistitzen euskal literaturarentzat demostratu nahi omen huen. Hori ikusita nedukean. Bi modutara de-mostratzen duala ere bai. Batez, euskal idazleek gaitzeritzi besterik egiten ez ziotelako, ta gertakaria honen euskal literaturan eskurik hartu ez zuelako, ta niri hontan berri oraindik ere motzagoak iru-ditu esplikazioak! Ala Barojak-eta erderaz idatzi “behar” izan zutenik demostratzeraino ailegatu ote haiz? Alde biak batera hartu beharko lirakeala uste diat; 3) Politikak: nik uste or. 81 ta hurrengoetan

lerro artean irakurri behar dela. Zehaztasun haunditan sartu nahi ez izatea konprenitzen diat. Era-gipen politikoari hire liburuak ez zioek behar haina begiratzin, nire ustez, eta hori besteengatik ere esan bait zitekeek (liburua ttikia duk), beste faktoreak proportzioan ere askoz hobe irten direla esango nikek, klerikalismoa ta ekonomia alegia. Faktore politikoa 1901-1964 arteko literaturan zegoek gehienik begiratu: ia hantxe bakarrik. Eragin horrek literaturaren kalita-teari mesede gehiegirik egin ez zio-nik zeinek uka egunotan? Kritika hori Mitxelenak, Villasantek, Txi-llardegik eta beste milak egina ze-gok, eta kritikarik konbentzigarrie-na egunotako praktika bera duk. Beraz, hire jokabideari hemen ere dagiodan kritika ez duk zer egi-teari, nola egiteari buruzko baizik.

Guztitarra soziologiazko azter-al-dea sakontasun konbentzigarri-rik gabe kausitu dudala huen nire kri-tika ta hona adibide bi muestra-rarako. Liburuko lehenengo Auto-re biak:

ETXEPARE

Etxepare: Autore honengana “es-trukturalismo genetiko” hurbiltzea (ik. L. Goldmann, El método es-trukturalista genético en historia de la literatura) guztiz interesga-rria litzakek, baina ez negok ziur oraingoz posible ote den, inoiz izango ote dugunik ere. Poeta ho-nen dualismoa (fedea mundua) ai-patzen duk eta beronen oinarri soziologikoa feudalismoaren eta burgesiarren arteko burrukan eza-ri. Hori nahiko harrigarri duk le-negotik, zeren-eta dualismo hori gaurtik hasi ta Jesukristo baino urte asko lehenago arte (Ovidio, etc.) hedatzen baita. Dualismo hori katolizismoari —protestantei ez bezala— berezko baitzaio (S. Agustín). Gerrarekin edo krisi so-zialen batekin batera beti atzera indarberritzen baita (esistentzialis-moa). Etxeparearen garaian Eliza guztia dualismo horrexek urratu-rik bait zegoan, eta Euskal Herri politikoa gudurainoko interes dua-lismoan etenda (Etxeparearen gar-tzela). Guzti hau hik dioan bur-ruka hartara biltzerik ba ote ze-gok? Ba zirudidak, bada, Etxe-parearen aurrirua, egoera erlijiosa, zorte politikoa ta soziala (haun-dikitatik gartzelara), denak agiri direla dualismoan, eta denak dau-dela bere poesian kontraespilatu-rik. Sozial-ekonomiazkoari, aldiz, feudalismoaren eta burgesiarren arteko burrukarri alegia, beste eze-ri baino lausoago antzeman lezaiokek bere poesian, zuzen banago. Pre-sondegitik ere ez dik absolutismo-aren kontrako kexurik agertzen, bai lagun gaiztoen, zortearen eta edozeren kontrakoak. Dualismo so-zial-ekonomikoaren seinaleak, ego-tekotan, bestelako dualismoaren bat-zuk estalita zeudek inondik ere. Ta guzti honengatixe, hain zuzen, hire baietapenak azalpenen bat merezi zian, esakune hutsetan ez gelditzezko.

burgesiarekin idekotezko abstrahi-kuntza asko behar duk, eta batez ere, Eliz Hierarkiako kargudun eta Gortean ez sartu-irtenik gabeko bati, Etxepare halakoxea izanik, ezaugarri errenazentista tipikoak

hauteman eta haien arrazoia klase burruka hartan aurkitzeko datoak behar lirake. Munduaren sentimen-tu pagano hori, adibidez, burgesia ta jaun feudalak hasarretu aurre-koa duk, eta beste inorena baino Aita Santuenago (Elizarenago). Hik ere, beste askorekin, Errena-zimenduan plantatzen duk Etxepa-re. Baina konkretuago izan nahi-rik asmo ona, datorik balego) eran-tsi duan xehetasun hori egiztatu egin duanik ez diat uste. Beraz, izana erabili baino izena esanago-rik ikusten diat nik hemen sozio-logia. Eta beharbada ez zedukagu gehiago zorrotzerik ere, dato ge-hiago eduki arte behinik behin. Zeren-eta Etxepare bakar-bakarrik baitzegoek eta gizon bakar baten soziologiarik ez zegoek. Etxepare soziologialki epaitzeko bere ingu-runea azterkatu behar, beraz. Eta hik egindakoa aski ote duk?

LEIZARRAGA

“Betirako hertsia izan zen ate zabal bat”. Fenomeno honen es-plikazio soziologikoa kontrarrefor-maren intolerantziak zirudik (or. 15). Beste dato soziologikorik ez, nafar merkatariek La Rochellen zuten etxearena ezipada. Ate her-

Non zegoek hik aipatzen dean dualismoaren giro hortako berezi-tasunen aztarnarik? Agian haragi-aren, fortunaren begirune positi-botan hirtzat. Hori Errenazimen-duaren gauza tipiko duk, ordea. Feudalismoarena ez, burgesia-rena (gogora puritanismoa) denik ezin besterik gabe esan zitekeek: bur-gesia Eliza feudalistaren aurkako burrukarri lotu zitzaionean haragi-ari uko eginez izan huan. Fran-tzian, esaterako, katoliko feudalis-tek dotorezia izugarria zerabiltean soinekoetan (barroko fenomeno “katolikoa” izanen duk); hugeno-tak, aldiz, apal-apal eta txit aus-tero jantzita. Kapitulo hontan Etxeparek ba dik Errenazimendu-arekin (Petrarca, Boccaccio ala Ju-lio II della Rovere) nahiko espli-kaziorik, garai hortakoxe Euskal Herrian hik dioan burruka hori nola zegoen azaltzen ez den ar-tean batik bat. Hik dioan burruka horrek Etxeparearen Euskal Herria-ko zenbait balio duen ez diat on-do ikusten, ez bait zekiat hemen zenbaterainoko burgesiarik egon zi-tekean ta norainoko eraginduraren-kin.

Burgesia aipatzeari, garai hor-tarako batik bat, eragipen magi-korik ez zaiok falta, baina aisa falta zaiok zehaztasuna. Floren-tziara ala Flandesera, Nurenberge-ra ala Baionara begiratu, eskierki burgesia oso gauza ezberdina ta konplexoa duk. Errenazentistak teari bai, baina Leizarraga feno-meno literarioari berari ez diok hik azalpen soziologikorik ematen. Halare, hartu Biblia itzultzaile pro-testante guztiak, eta gure Leiza-rraga ia bakarrik zegoek bere joera kulteranoan: beste denak hik hain zuzen Leizarragaren kontrast Axu-larrena derizkioan “bide herrikoia-go ta humilgotik” zohaztek. Are-a-go, hik humanistekin elkartzen duk Leizarraga ta kostako zaik Lutero edo Calvinorekin horixe bera egi-tea. Zerbait gertatu duk hor. Bi-txitasun horrek ez ote dik espli-kaziorik bat behar? Zer izan huan

euskal protestantismoa? Leizarra-garen euskerak ez ote dizkik Gor-tearen ekanduak, euskal merkatal-goia eta nobleziarenak, euskal ai-ton-semeen interesak Gortearen be-giz-begi edo-ta hoen goraita poli-tiko ta abertzalea ere kontraespi-latzen? Nolatan duk beste inor ez eta Leizarraga kulterano?

Aroak azterkatzeko beharrezko samar dizkiagu noski eskema oro-korrak, aroak nolabait ulertzeko bide gisa. Baina soziologian arris-ku haundia zegoek eskema jenerala gero kaso partikularriari aisa apli-katzeko, bide bat zenak (eskemak) helburu antzean bukatzen duela-rik. Bistan zegoek ulerpideak erraz-tu ordez zehaztasunak jeneralida-dean urtu egiten direla horrekin, azterketa azterkaiarentzako etike-taren bat bilatzera labur-laburtuz

Barrutiaren “Gabonetako Ikuski-zunari” buruz hik osteratzen di-daana benetan harrigarri duk: ez dakigula idazlearen izenik eta ez urte zehatzik, eta “estudio sozio-logikoa ezinezkoa dela”. Hori, or-dea, kronikarako ta kronologiara-ko, gehienik ere azterketa sikolo-gikorako litzake inportante; sozio-logikorako, ostera, Mondragoen, zein garai ingurutan, idazten ez zekien norbaitek, Gabon festetara-ko, etc. egina izatea askoz argia-rrago duk, berriz ere gizon baka-rren baten soziologiarik egin be-har ez baldin badiagu behinik be-hin.

—oOo—

Bildur bait naiz hire soziologiaz-ko jardupideen beste failo bat ho-rixe ez ote den, Autore zaharrez aritzekoan behintzat: pertsonen, pertsonen, Autoreen soziologia-edo egin nahi izatea, literatur soziolo-giaren hastapenetako huts ezaguna hori ere. Roland Barthesek oroit-u behar (Essays critiques eta Criti-que et vérité): “Soziologiarekin eginez gero bakarrik da literatur kondairarik posible hots, ekintzetaz eta erakundeetaz axolatzen de-nean, eta ez gizabanakoez... Hone-l gaizabanako bezala gindituz egi-ten duen erakunde mailako ekin-tza batetan parte hartuz begira-tzen zaito idazleari... Orain arte guk ezagun izan dugun literatur kondairaren arazoa, hortakoz, sus-trai-sustraitiko aldakuntza lortze-koa da, Errege kronikak idaztetik kondaira zentzu zuzenean idaztera iragatzen egin zen bezalakoxe al-dakuntza. Ez du ezer laguntzen gure literatur kronikak osagarri historiko gehiagoren batzuz bete-tzeak, oraindik argitaratu izan ga-beko iturrien batez ala beste bio-grafia xeheagoz: egin beharrezkoa hesiak bota ta (literatur kondai-raren) gaia aldrebes jartzea da. Amputer la littérature de l'indivi-du!”. Ez diat nik hau erabat onar-tzen (honezkerok Barthesek berak ere seguraski ez, Picardekin-eta izandako istiluen ondoren), baina pasarte honen ondoren hik niri “modaz pasatakoari” buruz gomen-daturikoa atzera bueltatzen diat: “lehenabizi metodoaren abantala-z baliatu behar duk (...), hau egin ondoren baztertu behar bai-tugu teknika hau, eta ez lehena-go...”.

Horixe, baliatu egin behar duk, eta zehatz-zehatz egin ere. (Jarraitzeko)

Jose Azurmendi

ESTABLECIMIENTOS FERRETERIA

ayestaran

BURNI - SALGAIK

DONOSTIA

Urbleta, 25

ELECTRODOMESTICOS

ETXERAKO ELEKTRO-TRESNAK

Urbleta, 27 - Isabel II, 2

RAILITE

LEGEZKO
ZABALTXAILEA
Aldaconea, 4

Urrutizkalk:

44300 ta 426787

Euskara Leniz Ibarrean ENGELS en jatorrizko gizartea

Leniz ibarra, Gatzia, Eskoriatza, Aretxabaleta eta Arrasate herriek osatzen dute hain zuzen.

Gipuzkoako azken ibarra; Araba mugan dago eta Arabako gora-beheretan ere zerikusi haundia duena, Gasteiz eta Aramaioekin geihenbat harreman egunerokoak baititu.

Ibar hau, oso dugu industrialia orain urte gutxi arte, Euskal Herri osoan bezela, baserria izan arren bere bizimoldeko ardatza. Eta industrializatze ikaragarri hau gertatu den eskeroz, prolema berezi batzuk sortu dizkigu egoera honek.

Gure herriak haundi egin zaizkigu; etxe piloak, urbanizazio ez hain onak, ur loi asko ibaietan, ur garbi gutxi iturrietan, eta irakaskintza beharra.

Eta azkenik aipatu dugun prolema honen muinean, euskerarik eza. Gure herriak, esan dugunez gehitu egin zaizkigu ikaragarri, baina euskerak ez du aurrerapenik egin; hau da, atzeratu egin da, eta ez gutxi ere.

Zergatik? Ez delako landua izan, noski. Ez ofizialki, ez herriaren aldetik. Baina, beharrezko dugun ezkeror gure nortasun eta aberastasuna gordetzeko, herriak, guk, beharko dugu ikasi, landu, gorde, mintzatu eta idatzi, eta hizkuntza indartzeko, erakundeak, euskararen alde ikara arazi; herriak behartu ditzala.

Eta euskararen egarrik bada herrian, eta dakigunez ba da egune-tik egunera haundiagoa, gure eginkizuna lan hortan zehazten da: euskara landu, irakatsi... baina babes ofizial baten laguntasunarekin eta zihurtasunarekin.

Bainan prolema berezi bat gertatzen zaigu Leniz ibarrean, beste toki askotan gertatuko ez dena, bada. Hots, euskaraz ez dakitenez mintzatzeko nahi dutela ikasi; ez ordea lantzen jarraitu.

Ez dut uste, gure herria hizkuntzaren jabe izatearen garrantziakin konturatzeko; lehenago esango nuke moda bat bezala hartzen dela askotan. Zuzenez beste banengo, nahiago nuke. Bainan, hau ez da behintzat gezurra izango. Tabernetan eta oporretan hortik zehar bakarrik euskaraz eginda ez dugula hizkuntza salbatuko.

Gure hizkuntzak, indar asko beharko du hartu, gehiago beharko du gaurkotu, gizaldietan zehar nahi badu bizi.

Ez da gure lana, euskarari eustea soilki; bultzakada haundia behar zaio eman; ez lehengo lekuan gorde; kalean erabili eta liburuetan idatzi.

Gaur, euskarara, erderazko liburu asko itzultzen ari gara; gauza ederra da. Noiz iritxiko da euskal liburuak erdal hizkuntzetara itzuli ita ikusiko ditugun eguna?

Helburu hauetara nahi baldin badugu iritxi, ez da aski izango euskaraz, mintzatzeko haina ikastea, ez ta ere borondate oneko jakintsuak izatea euskararen alde lanean, ondo ordainduak ez badira, liberatuak ez badira.

Bitartean, euskara ate ostean gordetzen ari gara, plazara atera beharrean.

Eta iritxi da reaiitate hau beharetsi eta erakar dezakegun garaia, hau da euskera ofizialki irakaskintzan sartzea.

XABIER

Principe de Viana aldizkarian, irailleko alean, Anko Sandoa-k idazlan mamitsu bat eman digu, euskera eder eta errazaz goxatua.

Lan hortan idazleak ENGELS en Familiaren, Pribatpropietatearen eta Estatuaren jatorria liburuaren mamia egoki azaldu digu. Berak ez du izenik aipatzen, baina gaia ENGELS-enetik atera duela garbi ageri da, liburu hori urratsez-urrats jarraitzen baitio.

Idazlan jator honen azken hitzak norainoko egia diren azal nahi nuke orain.

Anko Sandoa honela dio: «Buka dezagun erraten, gizarte-mota honen berri munduko lau kantoietan jasoa izan dela; eta ez dela, naski, buru bero batzuen asmakizuna; zientifikoki frogatutakoa gizarte-mota baizik».

Jakina da ENGELS en Familiaren, Pribatpropietatearen eta Estatuaren jatorria liburuak idazteko MORGAN, Lewis Henry etnologo amerikanoaren *Ancient Society, or Researches in the Lines of Human Progress from Savagery, through Barbarism to Civilization* liburuan oinarritu zela.

Engels bera ez zen etnologoa. Morganek bere liburu hori 1877an idatzi zuen.

Ordudanik Morganen famili-eboluzioaren teoria baztertuta dago.

Morganen bi iritzi garrantzitsuenak ez ditu gaurko etnologia zientifikotzat hartzen.

Morganek uste izan zuen terminologia jokaeraren ispilu dela (reflects behavior). Gainera bere garaiko zenbait hitz aurreko denboretako (igarotako) jokaeraren distira (reflects the behavior of the past) zela iduritu zitzaion. Izan ere aldiko terminologia eta aldiko jokaera maiz alkar ongi josten ez zutela ikusten zuen.

Iritzi hauek erabiliaz Morgan aspaldiko gizalde itzaliak aztertzen hasi zen. Horrela, esate baterako,

«Gens» hitzak zedukan konplexidadea ikusi gabe matriarkadoaren ustetara iritxi zen.

a aldi hartan bertan Henry MAINE-k (*Ancient Law* liburuan) matriarkadoaren hipotesisari eraso zion, patriarkadoa aintzinago zela baieztuaz.

Edward WESTERMARCK-ek (*The History of Human Marriage*) eta Herbert SPENCER-ek (*The Principles of Sociology*) Morgan-en «promiskuidade» aren teoria usteltzat jo zuten.

WESTERMARCK-ek promiskuidadea eta «group-marriage» (taldeka ezkontzea) ez zirela jatorrizko gizartekoak azaldu zuen. Ziminoetatik hasi-ta, monogamia familiaren jatorrizko oinarria zela erakutsi zuen. Ezkontza familian errotuta dagoela azaldu zuen, familia ezkontzan baino.

MURDOCK-ek (1) idazkera gabe-ko 564 gizarte (nonliterate societies) aztertu zituen eta % 44 patrilineal, 30 bilateral eta 16 matrilineal zirela ikusi zuen. Egia esan, gizarterik ximpleenak ez dira ez patrilinealak ezta matrilinealak ere (2).

Beste aldetik Franz BOAS-ek argiro azaldu zuen *Race, Language, Culture* liburuan eboluzioa eta ortogenesisia ez direla gauza bat eta bera, oso bana baizik. GRAEBNER, SCHMIDT eta KOPPERS ere iritzi berdina agertu zuten.

Levi-Strauss, Malinowski, Radcliffe-Brown, Leach, Dumont, Needham, Schneider... e.a. irakurri duenak, matriarkadoaren ustea zientifikoa denik esaten ez da ausartuko.

Uste utsa da, baita ere, hastapenean, antzinagoko denboretan taburik ez zegoela pentsatzea, Malinowski, Mead, Hobhouse, Kohlberg, e.a. irakurri-ta ikusten da, gizona gizon izan denetik beti izan dela tabukeria, etika bat, moral-zigorra.

Moralaren existentzia zientifikoki ukatzea ezinezkoa da. Hori bai, etnologoek eta gizartelariak iritzi oso esberdinak ematen dituzte existentzia hori azaltzeko, moralaren balioa eta jatorria argitzeko.

Engels-ek uste izan zuen jatorrizko gizartean ez zegoela pribatpropietate. Engels bere garaiko seme genduen eta ezin zuen jakin gaur egun dakiguna: gizarte zaharretan ere propietate pribatoa izan dela.

Orain duela guti, NIPPOLD W.-ek (*Die Anfänge des Eigentums bei den Naturvölkern und die Entstehung des Privateigentums*) esaten zigen, jatorrizko gizarteetan bi propietate mota zirela: bata pribatoa, gizartearena bestea.

Engelsek aipatzen dituen «produktio bideak», produktio lanabesak, horiek berak osatzen zuten hain zuzen ere norberaren pribatpropietatea: lanerako tresnak, borroka-iskiloak, jateko eta edateko ontziak; baita jantziak, janaria eta apaingarriak ere. Ez horiek bakarrik: norberak arkitu eta bereganatutako arbola batzuk, termitegiak, termitegiak, erlauntzak... e.a. ere. Hauen denena norbera zen jabe. Lurraldeak, berriz, gizartearenak ziren.

Labur esanda: «zientifikoki frogatutakoa» ahal da jatorrizko gizartea komunista zela?...

Xabier Martirikorena

(1) MURDOCK, G. P. «World Ethnographic Sample» *American Anthropologist*, New Series (1957) 664-687.

(2) ABERLE, David F. «Matrilineal Descent in Crosscultural Perspective. 655-727 orrialdietan. In David M. SCHNEIDER - K. GOUGH (editors) *Matrilineal Kinship*, 1961, Berkeley.

EUSKAL DANTZARIEN BILTZARRARI

Oraindik orain Donostiako «Euskal Dantzarien Biltzarra»-k igorritako eskutitz edo adierazgarri bat iritxi zitzeidan. Guzia gaztelaniaz eginik.

Dantzan ongi jakinen duzue eta euskaldunen dantzak ongi ikasiak edukiko dituzue baina nun gaude? Gaztelanian, Frantziaan? Euskal Herrian? Euskera nun doa? Euskeraz, izena hutsik duzue? Euskal dantzak berpiztu, piztu eta aupatu dituzue, eta euskera beztertu? Dantzak ikasten igaro dituzuen orduak euskera ikasten igaro bazenituen beste oilar batek eginen zuen kukurruku.

Orain, gehienok, euskaldunen dantzak gaztelaniaz egiten dituzue eta horrekin ezer guti aurreratzen dugu. Guk, behar ditugu euskal dantzariak, baina euskaldunak: hori lortzen ez dan artean Folklorekeria hutsa dagigu. Euskal Herrian nahikoa folklorekeria eta beste keria aunitz erabili dugu orain arte eta keria oiek guztiak aldera uzteko garaia heldu da ta, bakoitzak gure mailan, euskeraren alde lan egiteko ordua baitere. Euskal dantzak zuhaitz bateko liliak dira eta lili hoiek onak dira ta agian beharrezkoak: zuhaitz baten liliak dira eta lili hoiek izan ezean zuhaitz horrek

hutsune haundiak izanen lituzke eta hutsune hoiek zuaitza itsusitu egiten lukete. Lili hoiek zaindu behar dira eta ongarritu, baina lehenik zuhaitzaren erroak zaitu bear dira eta Euskal Herriaren errorik nagusia EUSKERA DA. Hori galduz gero gureak egin du.

Adierazgarriak, oharrak, eskutitzak ta abar, gutxienez bi izkuntzan egin behar dira eta hirutan ere bai: Frantziako erderaz, Gaztelako erderaz eta lehenik gure Euskeraz eta ahal izanez gero EUSKERAZ bakarrik.

BINGEN

— Peseta baten kultura, Jainkoaren izenean!

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo takite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen. Fermín Calbetón, 4

DONOSTIA

Ipar aldeko haizeak

Euskera telebistan

Urriaren 4ean, astelehenarekin, agertu da O.R.T.F.-ak Bordetik botatzen duen telebista emankizunean euskarazko lehen ikusgarria. Ez zuen malizia handirik lehen emankizun horrek.

Bainan euskaldun guztien bihotzak hunkitu ditu eta zorionez bete. Euskara telebistan sartu da.

Emankizun hori muntatzen duten euskaltzaleen taldea ere ikasle da oraino espresio-bide berri hoietan. Jo aitzina!

Hilabetearen lehen eta hirugarren astelehenetan agertuko da beti emankizun hori. Ordu laurden bat aldi bagoitza.

Arratsaldeko ordu batetan (13 ordutan). Heldu den emankizuna urriaren 18an izanen da. O.R.T.F.-ko bigarren katean beti.

R. Camblong

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 411450
DONOSTIA

pasai donibane

Ez naiz zezenezalea santa sekulan izan; eta egundaino, ez naiz korrida batetara joan. Baina, amets txar bat izan nuen bart. Amets hortan zezen plazan batean arkitzen nintzen. Nere aldamean zegoen lagunari galdetu nion harrituta: "Nork dituk hondarrean daudenak?". "Zezena Euskal Herria deitzen duk eta toriatzaileak, euskaldun bat, bi, hiru... deitzen dituk" erantzun zidan.

Jendea, Neron-en garaian beze-la, oihuka, karraxi bizian ari zen: "Hil zazute!!; Buka lehenbailehen!!" zioten batzuek. "Komunista zerria!!; Elizalea eta katoliko zikina!!; Anarkista alua!!" beste batzuek. "Eta oihuka ari direnak?" berriro galdetu nion. "Etsaiak!!, euskaldunen etsaiak dituk" erantzun zidan bere ahoari su eta garra zeriolarik.

Bitartean toriatzaileak: isatsatik tiraka batek adarretatik besteak, zezen gainean saltoka hangoak, banderilak sartzen hemengoak...

Zezen plazatik irten nintzanean, nerekin nion: Geuk, euskaldunok, hilko diauk Euskal-Herria.

—oOo—

Gure ikastolako andereño den Itziar Kortak, nexka zoragarri eta xarmant bat izan du. Oihane ize-naz bataiatu dute. Gure zorianik beroena bai Itziarri eta baita Mikel Oliveri bere senarrari ere. "Añarbe" Z. ARGIAKO Errenderiako albistaria eta jaioberriarren aitoria denak, har beza gurasoekin batean gure zorianik gartsuena. Noiz izango dugu aukera zure le-erro mamitsuak irakurtzeko Ando-ni?

Errenderiako juzgaduak, Euskaltzaindiaren agiri edo zertifikaduarekin, ontzaz eman die Oihane ize-na, Beraz bada, nik dakidanez, neska bi ezagutzen dut izen honekin onhartua izan dena: bat Errenderian, Donostian bestea. Hemen, gure herrian, ba dugu biren bat urteko neskatila izen honekin: baina, aurretik MARIA ezarri zieten Herriko-Etxean, gurasoen borondatearen kontra.

—oOo—

Ipar Euskal Herriko euskaldunentzat, Frantziako telebixtak, programa batzuk euskeraz ematen hasia dugu. Hileko lehenengo eta 3go astelehenetan, eguerdiko ordu batetan eta 2gn. katean, entzuteko zoria izango duzu.

Herriko zenbait familiak telebixta frantsesa dutenez gero, batez ere herriaren sarreran bizi diranak, hemen dute aukera ederra Madrillgo agintariak jartzen diguten bitartean.

—oOo—

Horra, adina edo edade ederrean, zenbait gazte soldaduska betetzera eramanen dizkigute. Orain dela larogeiren bat urte ez omen ziran euskaldunak soldaduskara joaten. Zorionekoak euskaldun gizon haiek!!

Gazte hauek eraman dizkigute: Joxe Ramun Sistiaga Caceres-runtz; Tomas Goldaraz Ferrol-runtz; eta Iñaki Barbara Garmendia Zaragozaruntz. Ahal duzun bezin ondo izan adiskideok!!

Inialurretak

lasarte

EUSKAL JAIK 1971

Santa Barbarako gazteriak antolatatu ditu EUSKAL JAI berezi batzuk, Urriaren 16an:

Larunbata: Gaueko 10,30 etan.

BERTSOLARIEN JAIALDIA

Bertsolariak: ETXEBERRIA - LASARTE - LIZASO - LAZKAO - TXIKI - MATTIN - LOPATEGI, ez dago esan beharrik. Lasarteko zinean arkitzen ziranak ongi igaro zutela.

—oOo—

Urriaren 23an: LARUNBATA.

Arratsaldeko 4etan: Zarauzko abeslaritxoan saioa.

5etan: Lasarteko eta auzoko dantzari txikien jaialdia.

Gaueko 10,30etan: LASARTE ZINEAN.

Pello eta Pantxo.
Borda eta Sarasola.
EMBOR TALDEA
ERTIZKA ZORTZIKOTEA.

—oOo—

Urriaren 24ean. IGANDEA.

DANTZARI ETA TXISTULARIEN EGUNA.

Goizean 8,30 etan: KALEJIRAK.

10 etan: HERRI-MEZA.

11,30 etan: DANTZARIEN SAIOAK.

12,30 etan: BERTSOLARI ETA ABESLARIEN JAIALDIA.

Arratsaldean:

4,30 etan: Txistulari eta dantzari taldeen agerpena.

6 etan: ZUMABURUKO PLAZAN.

DANTZARI TALDEEN SAIO BEREZIA.

7 etan: Gorago aipatutako plazan ERROMERIA.

elgoibar

—Orri maltzur bat dela-ta Z. Argiako editorialak benetako egurra ematen die beren egileei. Ez gehiegirik, baina esan beharrekoak esanarak gelditzen dira. Guk uste dugu, begietako lausoa edo zapia kendu eta garia ala oloa dan ikus-tazeko garaia heldu dala, behar bada banatzekoa ere bai. Ez dugu onartzen orri hori, ez eta horren aurka azaldu beste orria ere. Alde bietatik dabil egia osoa ez dana. Biak ikusten ditugu errudun. Trapu zaharrak, etxean astindu behar dira bainan inolaz ere hori ez zaie komeni. Bainan, hala ta guziz ere, orri hoietan ikusi zaien belarria eskarmenturako izango dan ustean edo nahian, arduratsua goan egin, behar dugu ikastoletan. Txita lapurrik ez bai dugu behar.

—Elgoibarko gazteek «EUSKAL ASTEA» eratzekotan dabilta, eta ez nola nahikoa ere, guk jakin dugunez. Ez omen da izango orain artekoen entzekoa. Orain artekoak goitik beherakoak izan omen dira baina oraingo hau behetik gorakoa. Aurrerago ere egoki eratu zuten honelatsuko astea eta oraingo hau ere ondo egingo dutelakoan gaude. Baina gauza bat. Ez zaigu gustatzen titulua. «Euskal astea» baino hobeto legoke «Kultura astea» Zeren, Euskaldun izateko aste bat bakarra gutxiegi baita.

—Erregalorik ezin har. Ikastolari etiketa ugari jarri zaio bere bizitza laburrean eta azkena «burgesa» jarri diote. Ez dakit zer den «burgesa» eta zer ez den. Ikastolan irakasleak beharreko dira eta hauek bizitzeko kobratu egin behar eta kobratu egiten dute. Nundik sortu diru hori? Eta hauek kobratuko ez balukete, berez dutelako izanen zen, beraz, orduan «burgeskumeak» izango lirakeke eta zer okerrago? Ikastolek, nahiz eta etiketa guzi hoiekin, diru alderdia nola dabilen, galdetu edonor batzordekori eta keiñuz behatza gangarrera eramana, berehala esango dizu: hona-ñotxe gauaz zorretan. Ta, hala da izan ere eta hau da esan nahi nue-na: Elgoibarko ikastolari, Danobat, S.C.I. elkarrekin lur sail bat (4.500 m.²) leku onean erregalatu dio. Ikastolaren izenean jarteko, aglriak, paperak zuzendu behar, eta dere-txo realak eta plusvalia ordaindu behar, baina nundik? Ikastolak hain dira «burgesak» (pobriak) erregalorik ere ezin baltezakete har

—Gauza arrunta izan behar lu-keen zerbaitek harritu egiten gal-tu, eta hori da Ondarruko taber-na ateko letrero batek egin gai-tuena. Zeren, honoko hau jartzen zuen: OPORRAK GAITIK ITXITA DAGO.

Etxe-Pe-tarrek

oriako alegia

Languerrera ibilaldia izan berri dugu.

Languerre, Alegiako ohiturazko lekuri gozoenetakoa, pinudi pake-tsu, ilun eta alaia dugu. Pinu luze, dotoreak, Languerre baserri ondoan, urte askotan izan dira Ale-gitarren erromeri bullatsuen testi-gu.

Pinudi honen erdian, pinuetako bati bueltan mahain borobil bat dago porlanez egina, eser-leku bo-robil bat ere bueltan duela. Ma-

hain honek eman dio urteetan se-kulako arrakasta Languerreri.

—Zor diegu Alegitarrok gure es-kerria mahain honen egileei: hots, Jose Ramon Lasari eta Jose Ma-nuel Lasa arotzari, zeren bere gi-sara eta debalde egin baitzuten. Mahain honen bueltak mareatu izandu gaitu.

—Aurtengo erromerian hau izan da:

—Intxur gailurrera igoera goize-ko 8etan. Intxur hontan, gaztelu zahar erori bat datza. Erromata-rrek Euskal Herrian izan zireneko garaikoa, hain zuzen.

—Herri meza apaizarekin ema-na.

—ARNATZ dantzari taldea.

—Baburrenak... (baskaria).

—oOo—

Hau duk hau festa egin beharra! Languerre, Aldaba, Ugarte, Zal-dibia...

Tolosako Phaetona eta bestetara joatea ere Ugartekoak amaituz ge-ro izan behar.

—Ba dago zer pentsa mendi-herrietako festetara joateko irri-kizioaz. Akerrik gabeko Akelarreak direla esan daiteke. Baina... ake-rra falta ote gara badaz? Akela-rreak berpizten ariko dira segurki.

—oOo—

Aurreko kronika batetan agertu-riko «agurea» hitzak ez du esker onik izan. Zer bada?

Alderdi batzutan errespetuzkoa

da hitz hori, hemen hala ez bada ere.

Berriro ere euskera batuaren be-har gorriaz konturatzen gara. Hor-tarako behar diren neurriak nun dia aldizkari hauetan?

—oOo—

Alfabetatzea. Talde bat hasia da bere burua jantzi nahiaz. Lanera goizetik... etxera iluntzean... eta gero euskera eta euskal kultura-ren ezagutzea arretaz eta kement-su.

Euskaldunen alfabetatzeak zabal-tasun handia behar du.

Ez gara bi puska, gizonok.

—oOo—

Bar Etxeberrian Zeruko Argia sal-tzen da. Erosi nahi duenarentzat. Ez ahal zenekiten?

KALE-BEREKO

tolosa

Aspaldion tolosarrok, atal honta-ko berriak ez genduen; eta orain-goiz talde batek hartuko dugu be-rau geure ardura pean.

Gure herriko berriak ematen, saiatuko gara eta zergatik ez? za-harrak ere, behar bada, berritzen.

Gure herri honetan hain xuxen ba dira guttienez bi kultura elkarte gure kulturarekin arduratzen dire-

nak. Hauek, ohartuko zinaten nos-ki, Oargi eta Lizardi dira. Batez ere hoi-eginkizunak azaldu eta az-tertu eginen ditugu eta behar hai-na hedatu.

Gure gazteria ez dugu inundik sumatzen. Guk pentsatzen genduen euskaltzale asko ba zegoela Tolo-san. Behar bada ez dugu elkar arkitzen. Horregatik, gure asmoa batez ere atal hau berriro zabal-tzeada, zeren agian horren bidez elkar ezagutuz, bilduko gara.

Mementu honetan bai Oargi eta, berdin Lizardi, Alfabetatzeko kam-painakin hasiak dira. Ez da jende anitz, bainan gehiago espero dugu. Escolapio-etan esan digute arrakas-ta handia ukan duela gure era-ginak.

Moja-eskolek ere beste horren-beste eginen ahal dute noski, eta laster neska multzo haundi bat ukanen dugu alfabetatzeko asmo-tan. Zer guttiago espero Tolosa batean.

Euskerazko kursoak ere hasiak ditugu. Astelenetan eta ostegune-tan dira, gaueko 8 1/2 etan eta Jose M.ª Allur-ek legorretar jato-rrak zuzenduak. Hau irakurritza ge-ro izanen dira noski gehiago ere, kampana honetan sartzeko gogotu-ko direnank.

Horrela espero dugu.

Taldeko batek

BASERRITARRENTZAT ZOKKETA

BASERRITAR - NEKAZARIA: Donosti'ko Erri - Etxe'ko
Aurrezki Kutxa ZURETZAT, zozketa berezia eratu du
ZORTZI SARI, zein baiño ZEIN EDERRAGOAK

diru epea: urrilla'ren 31 arte

ludi osoko XLVII garren diru-aurreratze eguna dala ta

DONOSTI'KO
ERRI-ETXE'KO
AURREZKI KUTXA

EUSKAL ERRIETATIK

oñati

Joan dan illen 19an egun goxoa eta alaia izan genduen Oñatin: «Aurren eguna». Goizean, euren txistuekin errian sartu ziranean, leio eta kale-batzarrak txalo batean jendez bete ziran.

Amazazpi erritakoak ziran aurrak. Mordoska ederrak, euren jantzi politekin.

Lenengo, meza izan zan. Gero, egun guztian, soinu ederrak entzuten euki ginduzten eta arratsaldean dantza bikainak ere eskeini zizkiguten enparantzan nagusian.

Egun ontan Oñatin etzan inor asarre; danak pozik. Bertako eta erbesteko gurasoek, euren aurrak euskal eran jantzi zituzten, naiz asko besotakoak izan oraindik. Batzuenbatzuk egin zuten lana ugari, ainbeste gauza eder gertutzen eta ainbeste aur ain zuzen erabiltzen. Zorionak eta eskerrikasko.

Alako jai ederra antolatatu duenari eta lan ugari egiten dutenei. Eta zuei, aurtxo guztiei, zuen eskuetan baitago munduko pakea.

Felisa Enparantza

zestua

IKASTOLATIK

Ikastaro berria hasia dute Zestuako haurrek eta ikastolak bere besoetan ahalik eta ume gehienak bildu nahian, zabaldu berria du aurren beste gela bat. Arrua Goiko hauzoan hain zuzen eta dagonetoz, hogeitahiru neska-mutil dabilta andereño baten ardurapean.

Ondo baino hobeto datorkio ikastola Arruari, gazteen artean erdara jaun da jabe dela ikusirik.

Oraindik ordea, ba ditu Zestuak ikastolarik gabeko hauzoak eta jakin dezagun euria bezala zerutik ez zaizkigula etorriko. Kezka gaitzen bada, eta lan egin dezagun.

SAN JOANGO ERMITA

Joan den udaberrian, Zestuako herriarrok, ermita zaharra berri-zeke erabakia hartu genduen. Agerian zegoen, Udaletxetik laguntzarik ez genduela izango eta egiteko guztia, herriarrok gain geditzen zela.

Lana hasi zen eta poliki poliki aurrera doa, baina baietza emandako guztioek ez ote geran langile iruditzen zait. Dozena erdi batek egiten ote duen lan guztia alegia, eta besteak agertu ere ez.

Batzuek esku-lana, besteek diru-laguntza, besteek materialak, baina guztioek eskaini behar genduke zerbait.

Dena dela, ezki (hots ederrekoa benetan) bere lekuan dago, eta itzuli banaka batzuk ere eragin dizkiote. Orain, teitatuaren kontuak zuzentzen ari dira eta laister ostoa jarrita ikusiko dugu guztioek laguntzekotan bagera.

BEGI

durango

EUSKAL LIBURU ETA DISKOEN AZOKA

Urriaren 30 arratsaldean, 31 eta Azaroaren 1ean, Jainkoa eta beste batzuen baimenak lagun, VI aldiz ospatuko da Durangoko Andra Mari Elizpean Euskal disko eta liburuaren azoka.

Azoka honetan Euskal Herriaz egun, euskeraz eta erderaz idatzitako dagoen liburu gehienak eskaintzen zaizkio jendearen poltsikoaren ahal izateari.

Gainera bere arintasunerako tar-tekak, dantzari, abeslari, bertsolari, soinuari etab. euren saio laburrak eskainiko dituzte.

Jai honen eratzalea Durangoaldeko Gerediaga elkargoa dozue, hainbat jende eta erakundearen laguntzaz.

ERREBONBILLOAK

Joan zan Urriaren 3an Errebombillo deritzan jai ospatu zan Eorrian. Ei dinoenez Lepantoko gerlan daduzka bere oinarriak jai honen. Gerla haretara joan ziran 15etatik etozan 7 elorriotarrak beren herria ikustean, pozaren pozez jaurtitako tiroetan.

Gaur ere txistu eta danbolinaren otsera, jantzi berezidun gudarri batzuek (Errebombilloak) tiroka kalerik kale gogoratzen dabe egun hura.

Baina aurren euren ospea zabaldu da eta Bartelonara eroan dituez, herri haretan ere oroitzen bai da gerla haren garaizapena.

ESKOLAK

Gure eskualdean 7 herri dira ikastola euki eta kursoari hasiera emon deuseenak eta bat hasiera emoteko ahaletin dabilena.

Aurtengo kursoaren hasierak nahiko zalaparta eta egonezina ekarri dau gure eskualdeko herriko esleetan zehar ibili dira semeentzako, dagozan eskolak zabaldu eta barriak egin dagiezan eskatzen. Herri honetan ikaragarritzko hutsu-neak dagoz eta ez eskolatan baina.

Ermun 200 bat andra beren umeakaz pankarta eta guzti, ka-kolatan dabilzan haurren gurasoei, karrik baizik beste herri behar izenetan ere bai, urak, urigintza, kaleak, etab.

Berrizko auzuna batzuetan ere entzun dogunez umeak eskola barrik dagoz «Concentración escolar» deitzen jakonari esker. Hau umeen poza, oporrak luzatzen doazela eta.

ANTTON

azpeitia

KURSOEN HASERA

Maisuez eta eskolez aspertzeko urte batzuk izan genituen eta denok ditugu erdal alfabetatzearen titulua etxean eta bihotzean kristau dotrinaren irakaspen sakonak.

Pedagogiaz ezer ez jakin arren gure haurtzaroen hainbat gorrotatu genduen «Makila eta Kainaberraren» metodoa txarra bezain eskasa bilakatu ondorioetan. Gure artean % 90'k edo «Enseñanza Primaria» erregularrak bederen aprobata genduelarik arras opzio guti dugu liburuetarako. Begira bestela hondartzarako bolada pasatzen de-

nean antiojodunen portzentaia nola bajatzen den. Eta kristau ohi-turen galerari dagokionez gu gara lehenak «ni bekari» aitoritzen.

Ondorio triste hauek ikusita nork ez du behatz puntarekin burua arraskatuko?

Haurrik gehienak eta «herriko gizon batzuen herriko seme» (?) kontatuek ikastaroa hasten duten egunotan nolabaiteko bereizketa bat egin daiteke:

Eskolatan formazio (?) bat hartuko dutenak batetik eta laneko orduetaz kanpo begiak liburuetan eta ipurdiak silan, itsatsirik saiatzen geranok bestetik.

Kursoen hasera honetan beraz bijoazkie gure laguntza eta oneritzi osoa bereiziki ikastolen gehitze eta berritzean dihardutenei batetik eta herriaren kontzientzia dagoken kultura bat jasotzeko zerbait dagiten guztiei, bestetik.

ESKERRAK?

Igaro berri ditugun egun hauetako batean. Euskal Herriko herri bateko etxe batera hurbildu berri da, bi urte espetxean pasa ondoren mutil bat, ez hain gazte.

Bere gurasoak pozik edo hartu dute uste gabeko semearen etxeratze hau eta Aitak galdetu seme-ari: Hiru urteren partez bi igarotze hau indultuari zor diok, ez duk hala? Semeak: Bai! Orduan indultoa eman duanari eskerrak eman beharrean haiz? Semeak: Ez! ez daukat ze eskerturik.

Aita, semea borondate gaiztokoa iruditurik isilduta gelditzen da.

Hori ikusirik, semeak: Begira Aita, nik bi urte igaro ditut dugun askatasun hurri hori gozatu gabe, ene etorkizunerako zulo bat utzi didate, ez didate naizena izaten utzi eta sufritu dudan guztia pakezaletasunak eta justizia egarriak eraginda sufritu dut. Nik herriaren, gizartearen, langilearen aurrean ez dut bekaturik, deliturik.

Eta Aita pentsatzen hasi zen.

SALNEURRIEN IGOTZEA

ETXEKOANDRE oro ari zaizkigu kezkatutik, beharrezko diren gauzen salneurriak edo prezioak, nola igotzen dijoazen.

Ardoa eta nok ukatu hau ez denik —euskal herrian behintzat— «Artículo de primera necesidad» litroko pezeta batzuk gehiago ordaindu behar eta Erriogan kazkabar- rarak anitz mahasti galdutako duelakoz oraindik ere beste pezeta gehiago laister ordaindu beharrean omen.

Bestea butanoa dugu: 10 pezeta gehiago botailak; gero azukrea, olio (beti goraka dijoana) haragia. Hau horrela izanik alokairua edo jorrala jaso berri dutela pentsatzea litzake egokien, zeren, bizi garen konsumo gizarte honetan alokairua edo jorrala jasotzen dute- nean (Anitzetan burruka gogor baten ondorio) berehala bizitzeko kostua, prezioak, igotzen dira.

Oraingoan ordea ez. Igo dena, jaso dutena beharrezko gauzen sal- neurria da eta ez jorrala. Jorrala ez dituzte jaso eta bere eska- sian irauten dute. Agian norbai- tzuek pentsatu dute jorralen igotze- ko behararen aldeko borroka- ren ondorioen zai egon beharrik ez dela gauzen salneurria igotzeko. Eta jorralak jasotzen dituztenak eta gauzen prezioak jasotzen dituzte- nak esku beraiek kontrolatzen di- tuzten ezin sistema honetan ilusio tontorik egingo dugu.

Euskaltzaleak

zumaia

Oraindik orain gertaturikoa. Due- la bi urte inguru egin zen euskal alfabetatzeak segidarik merezi zue- la-eta, hor joan ginan —gu, inuen- teok, edozeinen borondate onean konfidatzen genduen espabilituga- beok— Zumaian monja karmelitek dadukaten ikastetxera, euskarazko klaseak nonbait eman behar-eta lo- kalen eske.

Baita ezezko borobila jaso ere, zenbait estakuru medio zalarik. Az- ken finean, ordea, zer arrazoi ager- tu zeukuten? Hain atsegin zaizkien diplomazia-hari faltsuak eten ge- nizkienean, hara nondik ater- a zizkizkigun inguru honetako kolejo- rik harro eta garestiena zuzentzen —hobeki esanda, okertzen eta des- bideratzen— duten emakume be- nedikatu hauk, hara zein jotzen zuten ezezko zital horren arrazoi- rik funtsezkoena: «zuen euskarare-

kiko kezka —gurekin mintzo zire- la hala zioten— ez dira gure egun- go asmo eta xedetan sartzen», «arras frogaturik duzue euskarak deus gutitarako balio duela», «ko- lejioko neskek ez dute euskararik hitzegiten, beren gurasoek ere ia garrantzirik ez diote ematen eus- karari eta herrian gain-behera doa»...

Monja hauen erabateko aliena- zioa eta beren herri-alienatze lana biluzik azaltzen dauzkiguten esal- diak. Perpausa arras farregarriak, nogarrari aspaldi batetan utzi ge- nion inuzente eta espabilitugabeon- tzat!

Ba dakigu —zein ongi jakin ere— Euskal Herrian dagoen monja eta fraile askoren artean lelo hau oso normala dela. Haatik, geure inuzen- tzian ez genduen uste horrelako- rik hain agiriki ikusiko genduenik.

Egun, sistimaren esanetara, di- hardute emakume sandu hauek. Bihar... bihar —segur izan— he- rria borrokatzen den heinean, sis-

tima euskara eta euskal kultura neurri batetan «integratzen» hel- duko balitz, Zumaia karmelitek —euskal alfabetatzerako lokalak eskainiz gainera— euskara eta, agian, euskaraz irakasten arituko zaizkegula.

Ezin inola ere monja hauek bes- te era batetara joka. Diruz eros ditzakezun emakumeek —dudarik ez— leialki atseginduko zaitue. Ha- la nola, burjeseriari diruz eta pen- tsakeraz —praktikak baitakar bere justifikazionea eskaintzen duen teo- rizatzea— saldutako lekaiume hauek zintzoki zerbitzatu behar ugazaba diru-emaielari.

Bestela, noren baimen, laguntza eta protekzioarekin ihardun de- zakete emakume hauek egun di- harduten lan okerrean?

Bestela, nola hain erraz lor ze- zaketen hainbat milioiko mailegua, luxuzko kolejo berria eraikitzen zaihoazen garaian?

Bestela, nola...?

HAREATZA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Al- cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chapeitia

Vergara, 11-Urrut. 417751-Etxekoe: 422700 - DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGI' REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

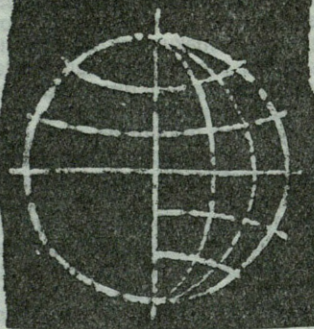
JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak, 75 urte be- tetzean, orain arte bezela, gure Probintziaren alde lan egiten jarraituko duala adierazten die Gipuzkoar guztiei.

kirolak

BI SARI NAGUSI GIPUZKOARRAKO

Gipuzkoako txirrindulariek, irugarren aldiz jaso dute txapela, lurraldeka jakatuta. Alcalá de Henaresen zuten oraingoan txapelketa, aien ondoren, Kastillakoak gerta ziran bigarren, eta bien artean, ia bost minututako aldea ateratu zuten gurek.

—oOo—

Ez zuten dena aia egin aal izan. Perurenari gurrilla ust zitzaien, baiña bere lagunak ederki lagundu zioten, oker ori berriro zuzentzen. Iru ziran gipuzkoar jokalariek: Esan degun Perurena, Migel Maria Lasa eta Lazkano.

Bederatziak dan-danean zirala, irerako agindua eman zuan Kastillako leendakari dan Antonio Suarezek. Bizkaikoak izan ziran leenbizi atera ziranak: Santamarina,

Zubero eta Uribe Zubia. Aien ondoren, tarteka irten ziran besteak: Leongoak, Katalunakoak, Gipuzkoakoak, Kastillakoak, Valencianakoak, Balearenakoak eta Kantabriakoak. Azkenak, Asturiakoak izan ziran.

Eguraldia euritsu jokaldia bukatu artean. Aizea aurrez-aurrea, eta bidea bustia zalarik, jokaldia askoz gogorragoa gerta zitzaien jokalariei.

56 kilometrotako inguruari bi joan-etorri egin bear zitzazkion. Bidea Torete ibaiak erdi bi egiten zuan: leenbiziko erdia goraka, eta bigarrena beeraka.

Gipuzkoak ziran guzien ustez, txapeladun ateratzeko itxaropen geina zuana eta ala gerta ziran Migel Maria Lasa, iruretan yayoena, den zirikalarik zalarik. Bere beste bi lagunak ederki lagundu zioten bere eifian.

Bizkaikoak beren aldetik, poliki asi ziran, baiña leenengo ingurualdian, ia Alcalá de Henares ondoan, Leongoak orpo-orpo zetozkien. Uribe Zubia oiñetako miñez jarri ziran gero eta andik pixka batera utzi egin bear izan zuan jokoa. Zubero asi ziran urrango makaltzen; ezin jarraitu aal izan zion Santamarinari, eta azkenean, Leongoak aurreratzen zitzaizkielarik, irurak jokalditik atzera egin zuten, jokoa utzirik.

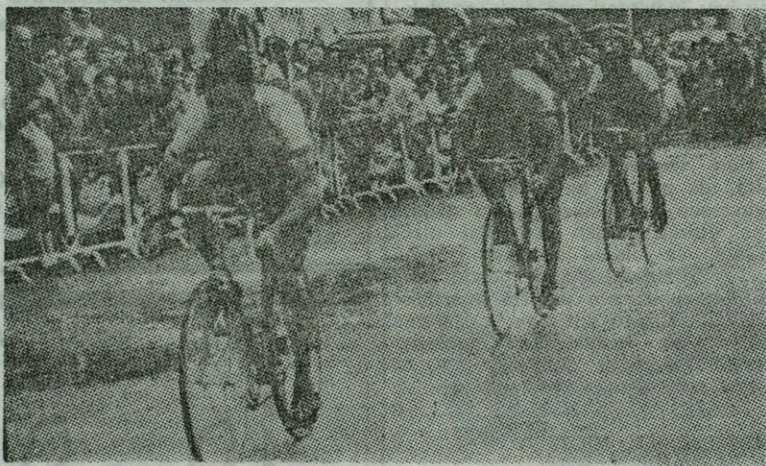
Gipuzkoak asieratik erakutsi zuan bere aizea. Leongoak bere artan jarraitu zuten, baiña ezin zuten astindu gipuzkoarren leia. Zuhierako 15 kilometro falta zirala, Gipuzkoak Kataluña gaindu zuan. Serracinesko aldapan Perurenari ustu zitzaion gurpilla. Gazteok ez ziran orregatik moteldu. Aalik eta azkarren oker ura zuzendu eta an atera ziran leen baiño areago tximist egini bidean aurrera. Kastilla ziran Gipuzkoaren ondoren gogorren azaltzen zana. Baiña ia bost minuturen aldeak, Gipuzkoari aisa eman zion txapela irabazteko aukera.

Irugarren Asturias agertu ziran, iñork uste ez zuana. Ona emen bakoitzaren garaia:

Gipuzkoak, 112 kilometroak, 2 ordu, 31-minutu eta 56 segundotan bete zituan. Kastillak, 2-36-49tan. Asturiasek, 2-37-03tan. Ondoren Kataluña, Valencia, Kantabria, eta Balearen nagusitu ziran. Bizkaikoak, esan degun bezala, jokoa utzi egin zuten, ala bearrez.

Ona eman gure mutillek iritxi duten lekua irugarren aldiz nagusi geldituz. Federazioko leendakari-orde dan Pedro Herrero eta Kastillako txirrindulari-elkarteko leendakari dan Antonio Suarezek, banatu zizkien jokalariei beren sariak.

Amillaitz

Lasa, Perurena eta Lazkano, metara iristerakoan.

PELOTARI GAZTEEN TXAPELKETA BILBON

GIPUZKOAK ESKURATU DU PALAZ TXAPELA

Illaren 12garrenean, jokatu ziran Bilbon azken jokoak erremontez, palaz eta txisteraz. Club Deportivo pelota lekuan izan ziran jokaldiak eta oraingo au Gazteen arteko Xigarren txapelketa ziran.

Xaltza bizia zegoen joko aien inguruan eta an izan giñanok, ez giñan damutu ara joateaz. Egia esan, pelota-jokoari probintziatiko elkarteak, eta auei, alde aietako Club taldeak laguntzen diote; irabaziari begiratu gabe saiatuaz leialki.

Palaz bakarrik irabazi degu gipuzkoarrok txapela, baiña ez zaio ajolarik orregatik. Nafarrak leen ere, irabazi egin izan digute erremontez. Ala ere gure arteko giroa indartzen eta berotzen ari da.

Ederki esan zigun Karmelo Alsuak:

"Gipuzkoako pelotari biak, esku yayoa dute palaz jokatzeke. Kontu artu bear zaie, pala txikiz eta paletaz joka ez dezaten. Txora-txora eginda utzi naute".

Ori bai, Nafarroak eraman zuan saririk nagusiena, iru joko-motatan txapela eskuratuaz: pala txikiz, eskuz eta erremontez, alegia.

—oOo—

Eta asi gaitzen, jokaldien berri ematen. Leenbizi jokatu ziran leia-keta, erremontezkoa izan ziran, Nafarroa Gipuzkoaren kontra. Agirrebengoa eta Mikelarena izan ziran nafar jokalariek; Lizaso eta Iztueta, gipuzkoarrok.

Nafarroako atzelariak saketik 13 tanto irabazi aal izan zituan, eta sei aldiz falta egin zuan. Gipuzkoarrok zazpi tanto saketik eta lau falta edo uts.

Batera, bira, irura eta lauera berdindu ziran bikote biak. Gipuzkoa aurrera atera ziran eta berriro 12ña berdindu ziran alde biak. Andik aurrera Nafarroak artu zuan aizea, eta an joan ziran irabazten 43-31 gelditu arte. Gipuzkoarrek piztu-aldia izan zuten, 43-36 gelditzen zirala. Baiña azkenean nafarrek agindu zuten jokoa, 45-37 bukatuaz.

—oOo—

Urrango PALAZ jokatu ziran. Alde batetik, Arribillaga eta Zapirain gipuzkoarrok eta bestetik, Alboniga eta Elgezabal bizkaitarrak ziran jokalariek. Xaltza bixi-bixia zegoen pelota-lekuko giroan.

Zapirainek eder-aldi aundia izan zuan, 23 tanto saketik irabaziaz, eta zazpi aldiz uts egiaz. Bizkaiko atzelariak iru tanto egin zituan saketik eta sei uts.

Joko guzian, gipuzkoarren aidera dantzatu ziran: 5-0, 5-2, 6-2, 6-4, 10-4, 10-6, 17-7, 20-7, 30-10, 40-13, ta 45-15. Gipuzkoar biak esku aparta erakutsi zuten jokaldi osoan. Ba dute gatzia eta erosotasuna. Irungo Kurpil-kirolak Elkartek pala-eskola yayoa jarri digula ikusi da. Arribillaga aurrelari bikaina atera zaigu; eta Zapirain atzelariak lekua gordetzen eta eroso jotzen ikasi du ederki. Alako txaloak jaso zituzten gazte biek.

—oOo—

Bizkaia eraman zuan Txistera-jokoa txapela. Uriarte eta Ugarte bizkaitarrak, Miranda eta Lopez asturiarrak izan zituzten etsai jokoa. Aalegiñak egin arren, bizkaitarren yayasunak eraman zuan txapela. Uriarte, 15 urteko gazteak batez ere, aritu zuan jendea. Bijoz denentzat gure txaloak.

JOKALARI

emakumeoi dagokigun zozketa

[exte zaar-berritzea]

250.000 pezeta banako
4 sari

diru epea: urrilla'ren 31 arte
ludi osoko XLVII garren diru-aurreratze eguna dala ta

Cam

DONOSTI'KO

ERRI-ETXE'KO

AURREZKI KUTXA

"Pax Romana"ko batzarrean, Helder Camarak egin zuen itzaldia

Aizu gizon, libre izan nahi al duzu?

Mundu zabalean galdegin ahal bageneza, «Aizu gizon libre izan nahi al duzu?», sorpresa ederrak izango genituzke.

Iugarren Mundu izeneko ortan, jendetzak, giza-pekko mailla matean eroriak daukagu ta ez dira gauza erantzun egoki bat emateko. Aldi berean barneko kolonialismoak eta kolonialismo berriak zapaldurik daudela, milloika erdi-gizon eta erdi-emakume etsipenak, esperantzarik ezak eta bildurrak jota daude. Ta oraingoz ez dira gauza askatasuna, Jainkoaren doai eder ori, zer ditekusten ikusteko. Ez dago dudarik berez gizon direla; baiña aien adimen-argia itzaltzen ari da, beren gizarte-kontzientzia ta askatasun-idea lo-zorroan daukatzelako.

Nahiz ezkerreko nahiz eskubiko diktadurapean dauden erri aurreratuek, askatasuna zer dan badakite; alare oraingoz, zapaldua dago. Erriak, baietz del egin nahiko luke, askatasuna nahi duela, mundu guzia noiz-pait etorriko den itxaropenean bizi dela. Agintea daukatenean, ordea, erria ikaratzten segitzen dute ta bildurpe ortan, zapaltzeko erakundeak biribiltzen dituzte. Bata bestearen bildurrez bizi dira denak.

Demokrazia izeneko ori daukaten errialdeetan berriz, ez da dudarik askatasuna zapaltzea ta desegitea bera ere, zuhurragoa dela, kontuzkogoia, zearakogoa. Jakina, gobernuek ez dezakete ontzat eman ageriko ordena austerik eta erriaren segurtasun arrikkuan jartzerik. Beste guzira, dirudinez, bada askatasuna.

Baiña mundu guziak badai erriak aberatsenetan eta askatasunik gehiena dutenetan ere, badaudela zapalduak: Konsumo-ekonomiaren sareetan oharkabearen erori direnak, batzuen onerako eraturik dagon informaziopean daudenak, jendea kapitalaren alde erabillibeharrez egiñik dauden edukazio-planetan sartuak. Ta ori guzia konsumo-ekonomiaren ondorenak alde batera gelditzen direla: Sektore eroriak eta aietan bizi den jendea, gobernuek eta langileen sindikatu indartsuek ere baztertutik, burgesteko arrikkuan dauden sindikatuak. Norengana jo? Nola dehadar egin?

Prensak, nahiz itzez nahiz iskriz egiten denak, nahiko luke noski, gizarte aberatsutako paria auen izenean itza atera; baiña galdera bat sortzen zait emen: Informazio-erakunde aundiek, gehienetan, ba al daukate askatasunik? Edota, noraiñokoa daukate? Ez al daude kontrolatzen dituzten Enpresen on-beharrak mugaturik?

Unibersidadeak ere nahiko luke izan, noski, zapaldu oien itzaren altaboza; baiña, norena da Unibersidadea? Ez al da gehienetan gobernuena? Edota, beren mentalidadea ta interesak errespetatu behar direla eskatzen duten zenbait alkatena?

Erlilioak ere bere babesa eman nahiko lieke, noski, erri aurreratutako zapaldu auri; baiña ez al da egia, alde guzietan, nahiz erri atzeratu nahiz aurreratuetan, erlijioa nork bere alde erabiltzeko arrikkua dagoela?... Erlilioak itzala ta dirua izango ditu, egoera jakin bati eusten dion bitartean. Pakean utziko zaio ta gorlmenak ere egingo zaizkio, beartsuen alde lantutak jotzen ditunean gobernuen eta aberatsen aurrean; baiña ixiltzeko eskatuko zaio giza-eskubideak eskatzera ausartzen denean, eta gizarte-auziak zuzentasunaren izenean aitatzen dituenen eta erakundeen berri-zearen beharra adierazten duenean.

Axaletik begiratuta iduri luke aberatsak eta indartsuak bakarrik direla libre; baiña barnera sartzen bagera laixter agertuko da beren berekoiearen, daukaten gizarte-maillaren, diruaren, eta beren ondasunak galtzeko bildurraren esklabo direla.

EZ AL DA EGIA, ALDE GUZIETAN, ERLIJIOA NORK BERE ALDE ERABILTZEKO ARRIKKUA DAGOELA?

Ezierak, edukazioak, izan behar du bakoitzaren biotz-berritzea egiteko modukoa, buruz ta jokabidez aldiaz, gauza bat gogoan duela: Gizona kondairaren ume ez, baiña kondairaren guraso izan behar duela ta kulturagille berezko.

Zuek —Pax Romanaren Batzarrean bildurik zaudetenak— badakizute nik baiño obeki, eziera askatzailearen giltza alkarriketa dela, jarduneko eziketia. Alkarriketazko eziera ori da reboluzio-ekintzaren muiña, orrek ukatzen du beti talde batek bestea menpean artzea.

Eziera, majiazko mundu ortatik gizona ateraziko duena nahi genduke ta burubidezko mundu bat gizonari ikusieraziko diona. Jakin dezala zer zergatik dan eta zer-nola lotuak dauden bera, bere gizarte ta bere mundua guzien gain ari diren erakundeekin.

Guretzat eta guk bezela kondaira eraberritzen doala uste duten guzientzat, atzerapenak erdi-gizon bihurturik daukana ta aberastasunaz ta bere indarke-riaz giza-tzar egiñik dagoena, biak beharrezko dira alkarren parean. Biak behar dute biotz-berritzea mundua giza-girotzeko.

Gizon bakoitzak arki dezala bere dijnidadea ta bestearena, guziok alkatutik eta alkatate batuetan oiharriturik, mundu zuzenago bat egitearen lan izugarriari ekin dezaigun. Mundu zuzenagoa; ta beraz, giza-giro obeko mundua. Ori da nahi duguna.

NOLAKO ALKARREN ANTZA DUTEN NAHIZ EZKERREKO TA NAHIZ ESKUBIKO DIKTADURAK!

Ta eziera askatzailea, giza-giro obeko mundu berri bat pakezko burruaren bidez iritxi nahi duten guzien itxaropen den eziera askatzilea, zertaraino da libre?

Zer erakusten digu Ego-amerikan, Afrikan, Asian, giza-aurrerapenerako egin denak? Jendetzak begiak zabaltzen asten direnean, badakigu zer den, ondo daudenen eta zapaltzaileen erantzuna, gehienetan gobernuen alkatutik. Kontzientzia artzea, giza-aurrerapena, eziera askatzailea —gizatiar esarak guziak ta jainkotiarak aldi berean—, matxinadako deharra balira bezela artzen dira ta komunismoaren aldeko bezela.

Zer erakusten digute, nahiz ezkerreko ta nahiz eskubiko diktaduren gain egin diren ekitaldiek? Nolako alkarren antza dutelako gero diktadura auek! Oieri gogor egiteko lan guzia biurtzen da. Ain dira estuak eta gogorrak, jartzen dituzten esiak, eta ain zabalak eta zapalak, erabiltzen dituzten kontrolak. Laguntza irixtea erreza litzake, jakina. Rejimenari lotzea, itogarriena, denekin piakaltzea da ta nor bere buruarekin ere ez plazea.

Zer erakusten digu sasi-demokrazien esperientziak? Eskolatik bertatik asten dira askotan zearkako presioak eta Unibersidadea bertara ere irixten dira. Zearkako ta zuzeneko loturak Gobernuarekin, Elizekin Fundazioekin, eziera askatzailea aurrerakoiegia delako, ausartaegia, laxterregia.

Eziera askatzailea radioaren eta telebistaren bidez? Entzuleen presioa dagola uste izaten da; baiña ori zuzendaritzaetik etortzen da, ta au berriz, publizitatez eusten dioten enpresek lotzen dute. Pribilejiodunak dira azkenean, jendea askatzearen aurrerabideekin keja diranak, askatze ori pakezkoa denean ere.

ERRI ATZERATUETAKO ERAKUNDEAK BOTATZEAK, ERI AURRERATUETAKO ERAKUNDEEN ALDAKETA ESKATZEN DU.

Dauden eragozpen izugarriak egonik ere, ez dut uste eziera askatzaileak porrot egiten duenik; baiña garaipenaren sekreto, ezieraren eta presio moral askatzailearen alkatasuna da. Batera badoaz eta alkatutik irauten badute, ez liteke porrot egiteko arrikkurik izan.

Presio esan al dut? Bai. Presio morala. Presio morala armen galazteko. Baiña presio morala, askatzailea, au da, pake bidetik, baiña benetan, erakunde zapaltzaileak suntsitzeko modukoa.

Eziera kontuan kolaborazioa behar da: Gai bateko ta bestekoen artean talde bat sortu, lenbailen eratu dezan aurrerabidearen plan bat, giza-giroko ta zuzentasunezko aurrerabidearen plana, ordua datorrenean bete dedin, erakunde zapaltzaileak boteaz.

Baiña gauzak argi ikusita, lan au, presio moral askatzaile batekin osotu bear da.

Onera artekoa konpreni dezaiguteke erri aurreratutako gure lagunek; baiña nekea, orain agertzen duguna esatean asten da: Alegia, erri atzeratueta erakunde auek gotatzeak, erri aurreratutako erakunde aldaketa eskatzen duela. Uste nuke, zenbaitentzat, eskabide burugabeko bat dela au, persona frakasatu batzuen barnean sortua, beren frakasoen gozatzen direnena. Zertan aldatu, erakunde auri zor diote-ta erri aurreratutak beren gaurko egoera ederra? Esan dezagun laguntza, kolaborazioa, nahizta zabala ta aundia, eta erre alkar artuko dugu; baiña aurrerago joatea, gehiegi keria da, alperrik sumiñeraztea, frakasoen gozatzea.

Ez dago dudarik, erri aberatsen gaurko erakundeei zor zale, gure mundua ainbat arrotzen duten aberastasunen sortzea. Baiña, ta gauza orren ordaiña? Zergatik ez egiñ alegiñak ortara irixteko kolonialismo berririk gabe? Onek badu askatasun itxura, politika askatasuna alegia, baiña presio baten ordain: Ekonomik loturarena.

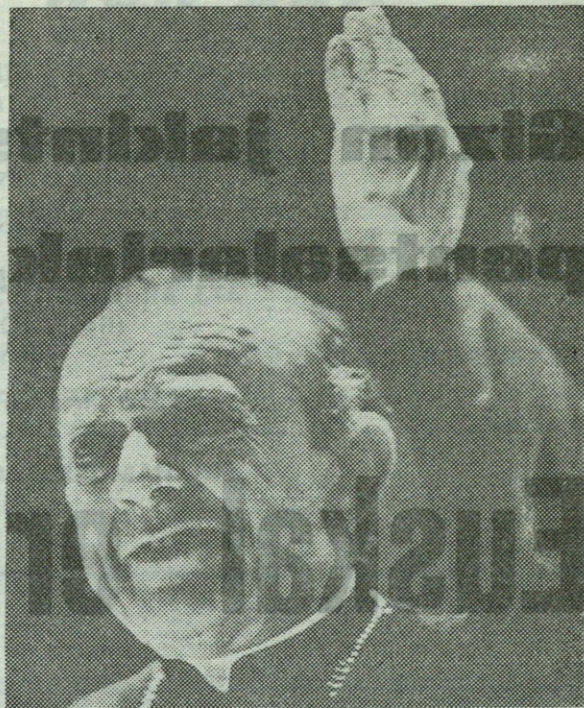
Behar-beharrezkoa dugu ta lenbailen egitekoa, eziera askatzailea sortzea erri aurreratuetan. Bi puntu aietan belintzat:

—Buruen aldaketa, erakundeena bezain beharrezkoa;

—Aurrerabidearen modelo berri bat egitea, ondasunak sortzeko gai dena, ordaiñetan zapalketarik gabe.

Nahiz ezkerreko nahiz eskubiko diktadurapean dauden erriek, berriz, panorama liluragarria eskeintzen diote irudimenari, bai eziera askatzailearen aldetik, bai presio moral askatzailearen aldetik.

Ez dezagun minutu bat gehiago galdu. Billa dezagun eziera askatzailea ta presio morala alkatzeko artea, biak batera direla, iñork uste baiño kate ge-

hiagirekin lotua dagoen gizona askatzeari ekin dezaio. Asi ditezela ahal den lekuan. Laixter da eguna, diktadurentzat eta opresioentzat giroa faltako dona.

BADAKITE ETA EZPADAKITE, NAHI BADUTE TA EZPADUTE, ZUZENTASUNAREN ETA MAITASUNAREN ALDE EGITEKO BILTZEN DIRENAK, PAKEAREN BIDEA EGIÑAZ, KRISTAU DIRA IZAN ETA KRISTO DUTE LAGUN BIDEAN.

Jaunak, baduzute eskubide neri galdegiteko, realismoa ez ote zaidan falta, presio morala aitatzean, eziera askatzailearen aizpa ori, iñon ez dagona ta ez dagokena.

Barkatu. Iriki zuen begiak egiñahalean. Ez dagona ta ez dagokena. Ez orixe! Lertzeaz dago presio moral askatzailea. Guzia presto dago agiatzeko. Or daude alde guzietan (ta oiek ikusi egiten dira, ez dago sinestu beharrik) minori Abrahamdarrek. Jaunak berak sorrarazten ditu presio morala agiteko. Badira, bai, diktaduren baitan ere.

Minori Abrahamdarrek? Ta zer daori? Ez ote gabilzt ametsetik ametsera?

Ene edixkide ta senide: Ikus gizon oiek, nunahiko ta nolanahiko arrazako nahiz erlijioako oiek. Errez da gaur arkitzen zenbait pertsona —minori batzuk—. Ez dira besteak baiño ez obe, ez aundiago, ez argiago; baiña, Jaunak berak markatuak daude. Besteentzat sortutako gizonak dira, besteen alde aritzeko ta beren buruak emateko neurriak gabe.

Badakit zer esango didazuten: Nola ditekete minori auek, borondate onekoak eta besteri emanak, jakina, baiña iñolako indarrik gabeak, pake bidetik erakunde zapaltzaileak bota al izatea? Ta nik esaten diuzet, berriz, borondate oneko gizonak, gerorako utzi gabe, asiko balira minori txiki auek billatzen eta batzen ballara, lurralde, errialde bakoitzean eta mundu guzira begira, ez ote genduen aterako indar bat atomikaren neurritakoa, maitasunetik sortua ta giza-diaren onerakoa. Ta ez dut esaten ori, minori Abrahamdarrek eziera askatzaileari laguntzeko egin leza-teenak leukaken indarra neurtu eziñekoa izango litzakelako bakarrik. Ori diot, gairera, atomika indarra milloika urtean lo egon delako atomaren barnean.

Minori auri «Abrahamdarrek» zergatik esaten diotedan galdetzen badidazute, zera erantzunngo diuzet: Abrahamek bezela iñolako esperantzarik gabeen espero behar dutelako.

Minori auek badirela, nahizta izen ezberdinekin, erakusten duen agiri zifra, mundu-elkarte onek Pax Romanarako Friburgon ari dituen lan auek dira.

Estudiante ta intelektual katolikoak, eziera ta presio moral askatzaileek alkarrekin joan behar dutela siñesten baduzute; minori Abrahamdarrek Jainkoak berak sortu dituela siñesten baduzute Berari laguntzeko presio askatzailea egiten; minori Abrahamdarrek zeratela uste baduzute, beste zerbait badut zueri esateko. Sekretuen sekretoak gogorazi nahi diuzet: Minori Abrahamdarren indarrak Krixtoren itza du bere oiharrira: «Bi edo iru nere izenean biltzen direnean, an naute ni berekin». Beraz, badakite ta ezpadakite, nahi badute ta ezpadute, zuzentasunaren eta maitasunaren alde egiteko biltzen direnak, pakearen bidea egiñaz, krixtau dira izan ta Krixtu dute lagun bidean.

OLAONDO

BAR ETA JATETXEA

Antonio

Norberaren aukeran jana.—Txuleta erreak, ezin obek

Avda. Gral. Mola Urrutizkifia: 64 10 31

ONDARRABIA — (Gipuzkoa)

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

BUSKAL IRRATSAIOAK

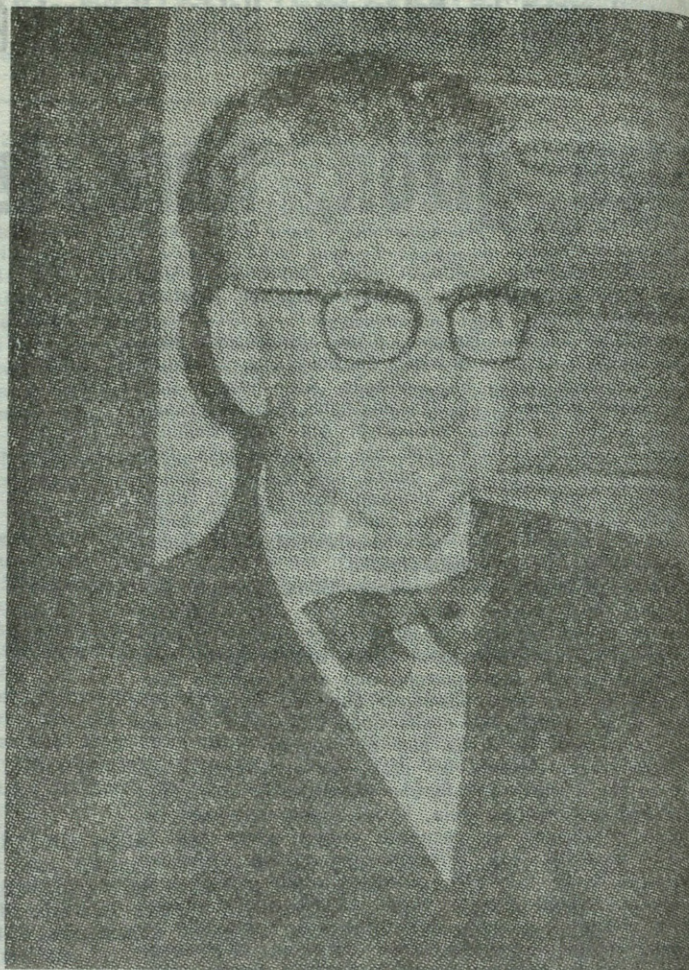
ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifia: 421300 - 427726

Iparreguirre, 8 - DONOSTIA

Gizon jakintsuak, pentsalariak, behar ditugu

Euskal erriko kultu- ra-egoera pobrea da

Kondaira zaharrez betea, pentsamentu ausarta askoren kutxa; kultura zerion eta darion etxea, Alzateko jaunaren etxea.

Antxe egin dugu Julio Caro Baroja jaunarekin solasaldi eder bat. Jardunaldi luzea izan zanez, ideia interesgarrien laburpen bat beste-rik ez dugu egingo. Ez dugu uste orrengatik bere pentsamentua aldatuko dugunik.

—Zer deritzazu gure kulturaren egoerari?

—Gure kulturaren egoera oso zailla edo konplikatu ikusten dut. Lehendik onera diferentzi andia dago. Kulturarenganako gogoak askoz sutuago da. Nere itzaldietara adibidez gazte jendea etortzen da gehien bat. Baina gogo ori ez dut behar bezala zabaldurik ikusten. Gai batzuez bakarrik dago jendea kezkatutik, edo itsuturik.

—Zehatz, itsumen ori nun ikusten duzu?

—Euskerari buruz eta batez ere ortografiari buruz sortu dan demari, gehiegikeria dela deritzat. Orrenbeste aserre, borroka, elkar ezin ikusi eta gorroto oso ulergaitz zait. Zinez, inpresio triste eta pobrea egiten dit.

—Egoera gaxo onetatik irteteko zer egin behar da?

—Gure eskema txiki auker puskatu. Gure buruak jakinduriz jantzi. European eta munduan zehar gertatzen dana ikusi eta aztertu. Begira, gure erri txiki onen ekonomia, politika, teknika, jendetza eta beste arazoak oso latzak dira.

Auei erantzuteko zabaltasun andia behar da. Gauzak oztasun eta patxaran ikusi behar dira. Orretarako gizon jakintsuak, pentsalariak behar ditugu. Auetarik, egia esan oso gutxi dugu. Kultura-kezka ba dago jendearengan, baina pentsalaririk ez dugu.

—Gertaera onen esplikabide batzuk bederen azaldu al zenitzake?

—Karrera duen jendeak, ots, mediku, abokadu, ingeniario eta abarrek kultura maillan ez dute ezer andirik edo ezer egiten. Lokartuta daudela dirudi. Auetarik askok izan ere karrera bukatzean, gaillurrera igo dala pentsatzen du eta lasai bizitzeko eskubidea duela. Au geroari buruz barkatu ezinezkoa da. Gizadiaren dinamikaren aurka dioa.

—Ez al zaizu iruditzen pentsamentu alderdiko gauzak guze giroan gutxietsirik daudela?

—Ortan zalantzarik ere ez dago. Bizitzari buruz ikuspegi utilitario bat dago. Eta au gaitzera lehendik datorren gauza da. «Letras» derizaten ikasketak gogorik ez dago. Ikasketa mota au bigarren maillako ikasketa bezala dago ikusia, emakumeentzat eta apaizgai izandakoentzat bakarrik izango balitz bezala. Orrela erri batek bere problema ezin lezaieke soluzio egokirik eman.

—Apaiz direnen eta apaizgai izandakoen eragiña ez al da nabarmen ageri gure kulturen?

—Ez gara asiko ori zergatik ala izan dan esaten, baina ala izan dala eta oraindik ere neurri andi batean

ala dala ezin uka ditekian gauza da. Ori or dago.

—Orain historiako alorrari gagozkiola, zer deritzazu gure artean dagoen historia egiteko moduari?

—Orain arte gehienetan historia, zerbait zaintzeko edo zenbait interpretaziori erasotzeko egin da. Abogaduak auzi batetan jarduten duten gisara egin da historia. Historia egiterakoan beti zerbait demostratzeko egin da. Ori gauza garbia da. Baina aboatu gisara ez da egin behar. Modu ori gaindua dago. Bestela legalismo batetan eta eten gabeko eztabaida batetan eroriko ginake.

—Adibide batzuk legalismo ori ikusteko...

—Zer ajola zaigu, gaur egun, eztabaidatzea Gipuzkoa bere gogoz elkartu zan ala ez Castillarekin, zer ajola zaigu gaurko kontzientzirako fueroak erregek emanak ala Euskal Erriarenak zirala jakitea? Gaurko erri kontzientzia garai batetako fueroetan oinarritu nahi izateak ez du sentidurik. Fueroak ez zeuden gaurko mentalidadeaz egiñak. Egin behar dana historia sozial bat da, pentsamentu edo joera bat nola sortu eta aldatzen dan, aldaketak errian nola sortzen diran ikusiaz. Au da garrantzitsuen.

—Historiadorerik ba al da gure artean?

—Bai, gai batzuetarako ba da jenderik. Lege edo juridiko alderdik gauzak aztertzeke ba da jende. Sai au asko landutakoa da baina oraindik ba da zer egiñik ere.

Ekonomia alderdik historia aztertzen ari diranak, gutxiago izan arren ere, banaka batzuk ba dira. Gero, erriko historiak-eta egiteko ere ba da jenderik. Batzuk besteak baino obeak izango dira baina denak dato asko eskeintzen digute. Historia soziala, alegia ideien ebolutzioaren historia egingo duanik oso jende gutxi arkitzen da, zoritxarrez ordea.

—Dirudienez, jende au bere gisara ari da lanean, ez al dago elkartzerik eta talde tinko bat osatzerik? Zer deritzazu?

—Egin ditekela eta egin behar dela uste dut. Baina gauza eldu bat egin nahi bada prolema gogor bat sortzen da, alegia, metodo prolema. Batzuek metodo bat dute, besteek bestea, batzuk marxistak dira besteak berriz ez, batzuek metodo kuantitatiboa nahi dute besteek ez ordea, zailla da beraz talde eldu bat egitea. Ala eta guziz ahalgiña egin beharra dago.

—Lehendik pentsaturik nuen galdera bat egin nahi nizuke: Euskal Erriko probintzietako uri-buruen kulturaren egoera nola ikusten duzu?

—Egoera zinez txepela eta auala da. Arriturik nago nola uri txikietan dinamika andiagoea dagoen iri andietan baino. Donostiako eta Bilbaoko egoera oso tristea da. Neurri andi batetan esan ditekela Irurriean dinamika askoz andiagoea dagoela. Instituzio aldetik askoz gehiago egiten ari da. Bilbaon eta Donostian jende jakintsurik ez dagoenik ez dut esaten, bakar bakarrik dinamikarik edo mugimendurik ez dagoela, eta aldiz, egon behar lukoala.

—Berririo historiara bihurturik, gaurko egoerari eta geroari buruz zer erakusten digu historiak?

—Begira. Nere iritziz, gizaldien zehar Euskal Erria tensio andi batetan bizi izan da, zalantzarik gabe inguruetako erriak baino tensio andiagoea batetan. Batzuetan arrazoi batengatik eta besteetan beste batengatik Euskal Erria beti borroka gogor batetan bizi izan da. Au bizitza baten eta dinamika baten adierazle da. Orain arte onela izan da eta gerora ere, nik uste, ala izango dala. Euskal Errian une onetan bertan ere prolema beldurgarriak daude. Prolema auker historian zehar izan diran prolemei loturik daude. Au esatea ez da gauzak illun ikustea, gure biziera larria eta kementsua ikustea baiziki.

—Orrengatik, beraz, gauzak zentzuz eta buruz egin behar dira...

—Bai, une onetan zerbait berriari ari da sortzen, zerbait berriaren asieran gaude. Oraindik ez dugu gure kulturen zer gertatuko dan baina zerbait interesgarriari ari dala gertatzen ordea, zalantzarik ez dago. Eta nere iritziz zerbait berri ona izango da. Guk, bakarrik jardun dugu. Gizartearen albotik bezala egin dugu lan. Ni garai batetan jaio nintzan eta orrengatik berorrengatik aukera batzuk egitera eta lana modu batera egitera beharturik nengoen. Orain belatunaldi berria dator eta ez dugu ezkor egon behar...

ERRIALDE

